

EPCG pokrenula akciju "Podijelimo teret II" **Još JEDNA ŠANSA za OTPLATU DUGA**

U FOKUSU:
Siguran put do bolje
usluge
str. 09

POVODI:
Radno na
54. rođendan
str. 14

DRUŠTVO:
Za Srbiju i BiH
80 hiljada eura
str. 20

U FOKUSU

09

**SIGURAN PUT
DO BOLJE USLUGE**

KOLUMNA

29

**IZVORI ELEKTRIČNE
ENERGIJE U OPŠTINI CETINJE**
Mr Boško Bogetić, dipl.el.ing

INTERVJU

05

**UZ ZADOVOLJNE KUPCE DO
PLANIRANIH REZULTATA**
Mr Vladimir Bojičić

sadržaj

04

AKTUELNOSTI:
EPCG POKRENULA AKCIJU
"PODIJELIMO TERET II"

05

INTERVJU:
Mr Vladimir Bojičić,
UZ ZADOVOLJNE KUPCE DO
PLANIRANIH REZULTATA

07

AKTUELNOSTI:
PUNKT U DELTI,
PUN POGODAK!

08

AKTUELNOSTI:
ODRŽANE RADIONICE POVODOM
USPOSTAVLJANJA NOVOG KONTAKT
CENTRA

10

DRUGI PIŠU:
SLABIJ NAPON KOD DIVLJIH
GRADITELJA

11-12

DALEKOVOD:
SPREMNI ZA TURISTE

13

IZMEĐU DVA BROJA

14-15

POVODI:
RADNO NA 54. ROĐENDAN

16

PREDSTAVLJAMO:
REGION "NA DLANU"

17-18

OBJEKTIV:

20

DRUŠTVO:
ZA SRBIJU I BIH 80 HILJADA EURA

21

DOBOVOLJNI DAVAOCI:
PRIKUPLJENE 73 JEDINICE
DRAGOCJENE TEČNOSTI

22

DOBOVOLJNI DAVAOCI:
FORMIRANA PODRUŽNICA
I U PODGORICI

23

DRUŠTVO:
PLAKETA ZA IZUZETNU SARADNJU

24

DRUŠTVO:
DRAGOCJENA POMOĆ

39

EGIPAT II
Putovanje zemljom faraona

36

**BEZ PORODICE OSTVARENI
REZULTATI NE BI IMALI SMISLA**
Dragan Adžić

DRUŠTVO:

U PARKU VODICE NOVIH 100 SADNICA

25

ŽIVOTNA PRIČA:

Branko Tatar
PRIVILEGIJA JE BITI DIO OVOG KOLEKTIVA

26

MLADE SNAGE:

Amel Nurković
PORODICA I POSAO ME ČINE SREĆNIM

27

SA SVIH MERIDIJANA:

28

STRUČNI OSVRT (III):

Mr Borislav Brnjada, dipl.el.ing.
IMODIFIKOVANI PRORAČUN FLUKSA
MAGNEĆENJA I KOMPENZACIJE ZASIĆENJA VEK-
TORSKI UPRAVLJANE ASINHRONE MAŠINE

31

IT SVIJET:

PAMETNA MREŽA

32

PREPORUKE ZA ČITANJE:

DEVETI SAJAM KNJIGA U PODGORICI
Riječi stvaraju mostove

34

SPORT I REKREACIJA:

ŠK ELEKTROPRIVREDA OSVOJIO
KUP CRNE GORE

35

SAVJETI LJEKARA:

Dr Dušanka Perović
JETRA STRADA OD ALKOHOLA

41

SKANDINAVKA

43

impressum

ELEKTROPRIVREDA

PREDSJEDNIK ODBORA DIREKTORA

Srđan Kovačević

IZVRŠNI DIREKTOR

Stefano Pastori

DIREKCIJA ZA ODNOS

SA JAVNOŠĆU

IZVRŠNI RUKOVODILAC

Rajko Šebek
rajko.sebek@epcg.com

RUKOVODILAC SEKTORA ZA

INTERNU KOMUNIKACIJU

Mitar Vučković
mitar.vuckovic@epcg.com

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Miodrag Vuković
miodrag.vukovic@epcg.com

REDAKCIJA:

Olivera Vulanović
olivera.vulanovic@epcg.com
Biljana Mitrović
biljana.mitrovic@epcg.com
Marko Burić
marko.buric@epcg.com
Bojana Laković
bojana.lakovic@epcg.com

KOMPJUTERSKA OBRADA:

Irena Milačić

Adresa redakcije:

Ulica Vuka Karadžića 2 Nikšić
Tel/fax: 040/204-223
E - mail: list.epcg@epcg.com
Web site: www.epcg.com
Izdavač: Elektroprivreda
Crne Gore AD Nikšić
Tiraž: 1800
Štampa: DPC Podgorica

AKTUELNOSTI

EPCG POKRENULA AKCIJU "PODIJELIMO TERET II"

Još jedna šansa ZA OTPLATU DUGA

Bojana Laković

Elektroprivreda Crne Gore ponovo je pokrenula akciju "Podijelimo teret", koja će potrošačima iz kategorije domaćinstava omogućiti da, ukoliko izmire posljednja tri računa, otplate prethodni dug u fiksnim mjesečnim ratama od 20 eura.

Direktor Funkcionalne cjeline Snabdijevanje, **Vladimir Bojičić**, kazao je da je EPCG, nakon interesovanja i zahtjeva velikog broja potrošača, odlučila da nastavi akciju koja je prošle godine dala jako dobre rezultate.

- Oko 18.5 hiljada potrošača ie u okviru

prve kampanje potpisalo protokole pod povoljnim uslovima i do danas je oko 15 hiljada i dalje ostalo vjerno EPCG, odnosno nastavili su da izmiruju redovno svoje obaveze, kazao je Bojičić na konferenciji za novinare.

Svi potrošači koji u kumulativu budu imali plaćena tri računa, februarski, martovski i aprilski, stiču uslov da 1. juna potpišu protokol. Potrošači koji već imaju potpisan standardni protokol, mogu da ga reprogramiraju po ovom modelu, uz uslov da redovno izmiruju obaveze po postojećem protokolu. Da bi Protokol ostao na snazi, majski račun mora biti plaćen do 30. juna.

Potpisivanjem protokola, potrošači ostvaruju sve povoljnosti koje se nude akcijom, a to su otplata prethodnog duga u fiksnim mjesečnim ratama u iznosu od 20 eura, izuzeće od prinudnih metoda naplate dok se poštuje protokol, obustava obračuna za tezne kamate i odlaganje obaveze plaćanja troškova u pokrenutim sudskim postupcima.

Ukoliko potrošač ima dug do 500 eura, broj mjesečnih rata utvrdiće se tako što će se iznos duga podijeliti sa 20 eura. Ako je dug veći od 500 eura, potpisuje se protokol na 25 mjesečnih rata od po 20 eura, a nakon njegovog isteka ostavljena je mogućnost potpisivanja novog protokola za preostali dug.

Novina koju donosi ova akcija je da se prva rata od 20 eura ne uplaćuje odmah, odnosno na dan sklapanja protokola, kako je to bilo u prethodnoj akciji, već narednog mjeseca, do 31. jula, uz junski račun.

Bojičić je istakao da u ovom trenutku ima između 4,5 hiljada i pet hiljada potrošača koji su zvanično isključeni sa mreže.

- Ovo je i za njih jedna dobra šansa jer im dajemo mogućnost da plaćajući tri posljednja računa, iako su bili isključeni možda u kontinuitetu dva ili tri ili više mjeseci, budu priključeni na mrežu, objasnio je Bojičić dodajući da je pored tri posljednja računa potrebno platiti i priključnu taksu od deset eura.

Sa konferencije za novinare

Prilika za neredovne platiše

Direktorica Centra za zaštitu potrošača (CEZAP), **Olga Nikčević**, pozdravila je najavu EPCG da nastavi sa akcijom "Podijelimo teret i dodala da je to odlična prilika za sve neredovne platiše da na "bezbolan" način izmire dug.

- Prilikom prve akcije, ali i sada data je šansa potrošačima koji godinama nijesu plaćali račune iz raznih razloga, što naravno nije u redu, jer nešto što potrošite treba da platite. Kada je prvi put pokrenuta akcija "Podijelimo teret" prijavilo se 15 hiljada domaćinstava, ali to nije ništa u odnosu na ukupan broj dužnika. To se desilo zbog toga što su ljudi očekivali da će im dugovi biti otpisani. Ovo je odlična prilika za sve dužnike da na jedan bezbolan način izmire svoj dug, zaključila je Olga Nikčević.

Zbog uspješne marketinške kampanje u prošlogodišnjoj akciji, kada su u izradi reklame i promociji učestvovali predstavnici organizacije "The books of Knjige", EPCG je i za drugi dio projekta angažovala taj poznati crnogorski rock bend i humoriističku grupu sa Cetinja.

INTERVJU

Mr VLADIMIR BOJIČIĆ,
DIREKTOR FC SNABDIJEVANJE

Uz zadovoljne kupce do planiranih rezultata

ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE OSTVARILA JE U PROŠLOJ GODINI JEDAN OD NAJBOLJIH STEPENA NAPLATE OD KADA SE VODI ZVANIČNA EVIDENCIJA, A MOŽEMO DA SE NADAMO DA ĆEMO U 2014. GODINI IMATI JOŠ BOLJE REZULTATE, KAZAO JE DIREKTOR FC SNABDIJEVANJE, VLADIMIR BOJIČIĆ. OBJASNIO JE DA SU TOME DOPRINIJELE BROJNE KAMPANJE I AKCIJE I NAJAVIO POKRETANJE NOVOG SERVISA I LOJALITI PROGRAMA.

Bojana Laković

- Tokom protekle dvije godine kupcima električne energije ponuđeni su novi servisi, kao i povoljnosti u okviru brojnih akcija i kampanja. Da li je i koliko to doprinijelo poboljšanju naplate?

Stepen naplate koji je ostvaren u prošloj godini jedan je od najboljih, ako ne i najbolji, u prethodnih petnaestak godina od kad se na taj način vodi zvanična evidencija unutar našeg sistema. Sigurno je da je sve što su zaposleni unutar FC Snabdijevanje uradili uticalo na ostvari-

vanje pozitivnog rezultata.

Prethodnu godinu obilježila je, između ostalih, i akcija „Podijelimo teret“, tokom koje je 18.500 potrošača sklopilo Protokol o izmirenju duga za struju, a njih 15.000 je i nakon šest mjeseci nastavilo da poštuje protokole. Očekivali smo da će veći broj njih odustati zbog trenutne ekonomske situacije u Crnoj Gori, ali moramo biti zadovoljni što je toliko kupaca nastavilo sa otplatom dugovanja. Kao što sam više puta rekao, nakon sagledavanja rezultata prve akcije, odlučili smo da je

ponovimo, nazvavši je „Podijelimo teret II“. Na tu odluku je uticao i veliki broj zahtjeva onih koji se nijesu uključili prošle godine. Očekujemo da će i ova akcija dati značajne rezultate, tako da Elektroprivreda može očekivati da će nastaviti sa trendom ostvarivanja pozitivnih rezultata po pitanju stepena naplate.

U prethodnom periodu smo imali i projekat Zlatni tim, zahvaljujući kome sada imamo između 130 i 135 hiljada redovnih platiša. Očekujemo da će

nastavkom akcije „Podijelimo teret“ doći do povećanja tog broja, jer će određeni dio kupaca u međuvremenu izmiriti sve obaveze i, možda, steći pravo da budu članovi Zlatnog tima. Krajem avgusta možda dođemo i do brojke od 145 hiljada redovnih platiša.

Ovakvim rezultatima, pored navedenih akcija, doprinio je i projekat ugradnje novih AMM brojila, dok će nam nastavak implementacije tog projekta pomoći da ostvarimo plan za ovu godinu. Takođe, mnogo toga smo uradili i na unaprjeđenju korisničkog servisa: ušli smo u renoviranje i rekonstrukciju i adaptaciju, kao i djelimično brendiranje naših front deskova.

- Već duže vrijeme ozbiljno se radi na pokretanju novog Call centra. Koliko će on olakšati interakciju sa kupcima?

U 2013. godini raspisan je tender i početkom 2014. zaključen ugovor sa kompanijom SAGA Montenegro, ispostavom kompanije SAGA iz Beograda, sa kojom smo definisali implementaciju novog i modernog Call centra. Završene su prve radionice, gdje su im predstavljeni naši uslovi i struktura usluga koje smo do sada pružali svim potrošačima. Očekujem da ćemo u naredna 3-4 mjeseca, kako je i definisano ugovorom, doći do novog Call centra koji će sigurno biti značajna podrška radu naše funkcionalne cjeline, a ujedno će biti prepoznatljiv za EPCG i samim tim ćemo omogućiti svim našim potrošačima da što jednostavnije dođu do informacije, iznesu svoje probleme i dobiju odgovore.

Organizacione promjene koje se dešavaju unutar EPCG, a koje se ogledaju u zakonskoj obavezi izdavanja operatora distributivnog sistema kao nezavisnog subjekta, sigurno će dovesti i do određenih organizacionih promjena u FC Snabdijevanje. Mi ćemo se morati prilagoditi novom modelu poslovanja, i izmijeniti i definisati nove osnove funkcionisanja i kontakte između operatora distributivnog sistema i FC Snabdijevanje. Mislim da ćemo i u tom dijelu dobiti još više odgovornosti, jer će svi kupci biti usredsređeni ka nama, kao tački gdje će dobijati sve potrebne informacije i preko koje će imati komunikaciju sa svim energetskim subjektima u Crnoj Gori. To je još jedna dodatna obaveza i dodatni motiv za sve

zaposlene u Snabdijevanju da sa još više revnosnijeg rada pokažemo svima da smo spremni da odgovorimo poslovanju koje nameće tržište električne energije.

- Šta kupci još mogu da očekuju u ovoj godini kada su u pitanju povlastice?

Potrošač je prepoznat kao izuzetno važna karika u lancu, jer samo zadovoljan kupac daje i nama zadovoljstvo i na taj način omogućuje da ostvarimo rezultate koje smo zacrtali. Zato smo već krenuli u aktivnosti i procedure pripreme i izrade novog lojaliti programa. Riječ je o velikom, ako ne i najvećem, projektu za Crnu Goru u ovom dijelu aktivnosti, jer je plan da tri kompanije, zajednički, kroz pravljene brend ili lojaliti kartice, omogućće svim redovnim platišama EPCG da ostvaruju određene benefite, ne samo kroz popuste koje će imati na cijenu električne energije, nego i kroz druge povoljnosti i pogodnosti. Očekujemo i nadamo se da će tokom jeseni krenuti implementacija, ali hajde da sačekamo sa otkrivanjem detalja, dok stvorimo sve preduslove i dobijemo saglasnosti da bismo pokrenuli Projekat.

Takođe, intenzivno razmišljamo i kako da omogućimo komercijalnim potrošačima iz kategorije Ostala potrošnja, ne po modelu akcije „Podijelimo teret“, ali svakako neki način stimulisanja da bismo im olakšali izmirenje duga za električnu energiju.

- Sa stanovišta naplate, da li prva četiri mjeseca pružaju osnov za optimizam?

Procenat naplate za prva četiri mjeseca ove godine, za potrošače iz kategorije domaćinstava, iznosi preko 100 odsto. Na Cetinju je ostvaren najveći stepen naplate kod potrošača iz ove kategorije i iznosi 112.2 procenta. Na drugom mjestu su Rožaje sa 107.88 odsto, zatim Podgorica 105.7 odsto i Nikšić 100.7 odsto. Interesantno je da smo u svim opštinama, gdje smo u prethodnom periodu imali najlošiji stepen naplate u ovoj kategoriji kupaca, u ovom periodu, ostvarili izuzetno dobre rezultate. Za prva četiri mjeseca naplata kod grupe potrošača iz Ostale potrošnje na nivou je od skoro 99 odsto.

U prošloj godini je, u prva četiri mjeseca, stepen naplate bio na nivou od 90.35 od-

sto, dok smo ove godine u istom periodu na nivou naplate od 99.73 procenta. To još jednom potvrđuje da smo postigli izuzetno dobar rezultat, posebno ako znamo da su prva četiri mjeseca inače i najteža za plaćanje, kako zbog veće potrošnje tokom praznika, tako i zbog manje privredne aktivnosti unutar Crne Gore. Svi ovi pokazatelji nam govore da možemo da se nadamo da ćemo u 2014. godini ostvariti još bolji rezultat nego u prošloj i da ćemo ispuniti plan da stepen naplate bude na nivou od 98 odsto.

Procenat naplate kod direktnih potrošača, koji se snabdijevaju preko 110 mreže, za prva četiri mjeseca prošle godine iznosio je oko 76 odsto. Ove godine je naplata za ovu grupu potrošača oko 113,5 odsto tako da smo i tu sigurno napravili određena pomjeranja, što nam, ukupno gledano, daje za pravo da ćemo ostvariti planirani rezultat.

Kada su u pitanju kvalifikovani potrošači, koji mogu da biraju svoje snabdjevače, ove smo te odnose na vrijeme regulisali kroz ugovore sa Toščelikom iz Nikšića i sa Željezničkom infrastrukturom Crne Gore. Gledajući tržišne cijene, u ovom trenutku smo zadovoljni sa ostvarenim cijenama električne energije, koje su definisane ugovorima sa tim potrošačima. Sa Toščelikom ugovor je na snazi do kraja juna 2014. godine, nakon čega slijede pregovori i obnavljanje ugovora, dok je sa Željezničkom infrastrukturom ugovor potpisan do kraja 2014.

- Koliki su dugovi domaćinstava i kako planirate da ih riješite?

Ako izuzmemo posljednju fakturu, trenutni dug potrošača iz kategorije domaćinstava je oko 136 miliona eura. Upravo smo kod ovih potrošača, gdje je dug evidentno rastao iz godine u godinu, uspjeli da u posljednjih godinu dana usporimo, a u posljednjih šest mjeseci i zaustavimo rast dugovanja. Trenutni dug grupe potrošača iz Ostale potrošnje je oko 53.5 miliona eura.

Sve akcije koje su pokrenute do sada osmišljene su sa ciljem smanjenja ovih dugovanja, a, kao što sam već rekao, planiramo i nove akcije kako bi olakšali izmirenje obaveza potrošača iz kategorije Ostala potrošnja.

AKTUELNOSTI

Punkt u Delti, **pun pogodak!**

Bojana Laković

Od sredine prošle godine Elektroprivreda Crne Gore omogućila je kupcima da na informativno-naplatnom punktu u Delta sitiju plaćaju račune za utrošenu električnu energiju, a tu pogodnost koristi veliki broj građana.

Prema riječima **Dragane Berberović**, inkasanta posla je sve više, ali je najveća gužva rezervisana za posljednja dva dana u mjesecu. Iako, kako kaže, upozoravaju kupce da dođu ranije, većina njih čeka kraj mjeseca.

„Mušterije su veoma zadovoljne, jer na našem punktu mogu da izmire račune za sve gradove, i to bez provizije ili da dođu po kopiju računa. Kupcima odgovara i radno vrijeme punkta, jer nas četvoro radi u dvije smjene, od 10 ujutro do 10 uveče. Takođe, nema provizije, računi se automatski pro-

knjiže, a radimo i sa karticama“, ističe Berberović.

Kupci mogu i da dobiju sve neophodne informacije o snabdijevanju električnom energijom, novim kampanjama, podnesu reklamaciju, uključe nove servise poput elektronskog računa ili SMS info, potpišu ugovor o snabdijevanju, dobiju informacije o članstvu u Zlatnom timu, popustima, subvencijama...

Berberović, koja je u naplati radila i ranije, objašnjava da je na novom štandu mnogo lakše, jer nema gužvi i pritiska, dok su problemi sa kupcima svedeni na minimum.

„Uvijek gledamo da se prema mušterijama postavimo onako kako bi željeli da se drugi odnose prema nama. Tako da, iako ima tenzija, spustimo ih i uvijek dođemo

do toga da potrošači odu zadovoljni sa šaltera“, rekla je Berberović.

Osim zaposlenih i korisnici su zadovoljni. Podgoričanin **Goran Petrović** ističe da već nekoliko mjeseci račune za električnu energiju plaća u Delti.

„Od kada sam saznao za ovaj šalter, redovno plaćam račune tu. Osim što mi je mnogo lakše, osoblje je veoma ljubazno“, kazao je on.

Punkt u Delti otvoren je u junu prošle godine sa ciljem da obezbijedi kupcima još jednu opciju da svoju obavezu izmire na što jednostavniji način, ali i da se informišu o svim relevantnim stvarima koje se tiču njihovog odnosa sa EPCG.

AKTUELNOSTI

ODRŽANE RADIONICE POVODOM USPOSTAVLJANJA NOVOG KONTAKT CENTRA

EPCG UNAPREĐUJE komunikaciju sa kupcima

Cilj zadovoljniji kupac: Detalj sa radionice

Bojana Laković

Nakon uspješno završenog tenderskog procesa i izbora ponuđača, kompanije SAGA, Elektroprivreda Crne Gore krenula je sa realizacijom Call centra, u okviru projekta „Unapređenje korisničkog servisa“. Da bi definisali potrebe EPCG kao i očekivanja od kompanije SAGA, početkom maja održane su radionice u kojima su učestvovali svi uključeni u pokretanje novog Centra.

Kontakt Centar predstavljaće kombinaciju govorne i elektronske komunikacije sa kupcima, savremenu tehnologiju procesuiranja podataka, a biće i podrška raznim marketinškim aktivnostima. On će djelimično olakšati kontrolu i praćenje realizacije prigovora kupaca i pomoći u upotrijebljavanju baze podataka EPCG.

Rukovodilac projekta iz kompanije SAGA, **Nenad Smiljković**, istakao je da očekuje značajna poboljšanja u procesima rada koji su u nekim aspektima manualni, dok često ima i dupliranja srodnih poslova i usporenije komunikacije između pojedinih segmenata sistema. Upravo će te oblasti, kako tvrdi, zajedno sa upravljanjem odnosima sa kupcima, doživjeti najveće poboljšanje.

-Imali smo vrlo kvalitetne radionice, koje su nam poslužile da svako stekne uvid u kvantitet i kvalitet posla koji nas očekuje. Posao nije mali, ali to nam govori da će i promjene biti značajne, poručio je Smiljković.

Prema riječima **Marije Milović**, šefa Centra za kontakt sa kupcima, putem novog Kontakt centra korisnicima će se omogućiti bolja komunikacija sa EPCG i svim njenim djelovima.

-Proširenje postojećih kadrovskih kapaciteta zajedno sa implementacijom nove

Marija Milović

opreme sigurno će olakšati kupcima da na mnogo brži i jednostavniji način dođu do informacija, kazala je Milović.

Kupac neće morati da čeka na informaciju, a automatizacija procesa rada omogućit će i brži kontakt sa operaterom. Dio podataka, kao što su informacije o stanju na računaru, načinu na koji može uložiti prigovor ili o planiranim prekidima u napajanju, biće dostupne i putem govornog automata. Novina će biti mogućnost podnošenja određenih vrsta prigovora putem Centra. Milović napominje da će se, kako se Projekat bude razvijao, povećavati i broj prednosti Centra.

-Očekujem da ćemo, prije svega uz podršku kolega iz Direkcije za ICT, kao i iz ostalih djelova Kompanije, uspjeti da odolimo još jednom izazovu u modernizaciji EPCG, kao i unapređenju korisničkih servisa i postizanju visokog stepena zadovoljstva našim uslugama, poručila je Milović. EPCG će, kako tvrdi, na ovaj način obezbijediti bolju pozicioniranost na tržištu i spremno se suočiti sa novim izazovima koje donosi otvaranje tržišta.

Anton Radonić iz Direkcije za ICT objasnio je da su značajna budžetska sredstva planirana, za implementaciju i održavanje, u toku tri godine. On je istakao da je oba-

veza članova Projektnog tima i svih zaposlenih angažovanih na implementaciji da primjenom tehnološki modernog rješenja, koje će biti integrisano u konsolidovano kompanijsko IT okruženje, unaprijede nivo poslovnih procesa u EPCG.

-Očekujem da na besplatnom kodu 19100 korisnici naših usluga dobiju sredstvo jednostavnog i brzog načina pronalaženja pouzdanog odgovora, kroz proširen spekatar dostupnih servisa. Kompanija će time dobiti potrebnu afirmativnu reklamu i mehanizam proaktivnog nastupa prema korisnicima usluga, smatra Radonić.

Eleonora Albijanić, vođa projekta „Unapređenje korisničkog servisa“ koji je pokrenut prije više od godinu, kazala je da su do sada poboljšani brojni segmenti odnosa sa kupcima, počevši od brendiranja informativno-naplatnih punktova, obuke zaposlenih, novog info punkta u „Delti“, kao

Eleonora Albijanić

i novog web portala, ali će Call centar te odnose dodatno unaprijediti.

-Krajnji cilj ovog značajnog projekta je zadovoljniji kupac. Svjesni smo da nas očekuje još mnogo dugotrajnog i napornog rada, ali uz posvećenost svih zaposlenih ne sumnjamo da ćemo taj cilj i ostvariti, naglasila je Albijanić.

U FOKUSU

PROŠIREN PROJEKT UGRADNJE NOVIH MULTIFUNKCIONALNIH BROJILA U DISTRIBUTIVNOM SISTEMU

SIGURAN PUT *do bolje usluge*

OVOG PUTA SAVREMENI MJERNI UREĐAJI UGLAVNOM ĆE SE UGRAĐIVATI U INDIVIDUALNIM STAMBENIM OBJEKTIMA, GDJE SE OČEKUJE VELIKI BROJ REKONSTRUKCIJA I IZMJEŠTANJA MJERNIH MJESTA NA GRANICU JAVNOG I PRIVATNOG VLASNIŠTVA. ZNAČAJAN SEGMENT PROJEKTA I RADOVI NA MREŽI.

Biljana Mitrović

EPCG će, do kraja 2015. godine, u distributivni sistem ugraditi još 80 hiljada novih, multifunkcionalnih brojila. Nakon završetka tog Projekta, vrijednog 36,9 miliona eura, oko 70 odsto kupaca električne energije biće u sistemu daljinskog očitavanja i upravljanja potrošnjom.

-Nova brojila uglavnom će se ugrađivati u individualnim stambenim objektima gdje se očekuje veliki broj rekonstrukcija i izmještanja mjernih mjesta na granicu javnog i privatnog vlasništva. To će, prije svega, obezbijediti regularne uslove za rad električnih brojila i zaštitu od neovlašćenih intervencija, kao i potpunu kontrolu Operatora distributivnog sistema nad stanjem na terenu i nad pravovremenim i tačnim unosom podataka o mjernom mjestu u informacijski sistem, kaže direktor Projekta, **dr Velimir Strugar**. Strugar naglašava da će završetkom Projekta preko 70

odsto ukupne energije distribuirane kupcima biti mjereno novim sistemom. To je i preduslov za uvođenje konkurencije u trgovini električnom energijom, ali i siguran put do dobre usluge u ovoj oblasti.

- Plan implementacije koji podrazumijeva direktnu nabavku brojila i ugovaranje usluga instalacije mjernih uređaja na terenu, još čeka odobrenje Odbora direktora EBRD, u skladu sa procedurom Banke, tako da radovi nijesu počeli 01.maja, kako je bilo predviđeno. Plan, inače, podrazumijeva ugradnju 32 hiljade novih brojila do kraja ove i 48 hiljada brojila do kraja sljedeće godine, i to u sjevernom i južnom regionu po 29 hiljada, dok je u centralnom dijelu Crne Gore predviđena ugradnja 22

hiljade novih brojila.

- Imaćemo, definitivno znatno komplikovanije zahvate na terenu zbog čega će se primjenjivati i skuplja rješenja po brojilu nego do sada. No, i benefiti će biti utoliko veći, jer se radi o trafostanicama sa znatnim gubicima, tako da je realno očekivati smanjenje gubitaka i povećanje stepena naplate, kao i eliminisanje slabih tačaka u nisko-

Cilj je da se daljinski očitava najmanje 95 odsto instaliranih uređaja: dr Velimir Strugar

naponskoj mreži, kao i bolje iskorišćenje postojećih kapaciteta, ističe Strugar.

I radovi na mreži će biti značajan segment aktivnosti tokom realizacije II faze projekta.

- U cilju povećanja pouzdanosti daljinske komunikacije kroz NN mrežu, obaviće se detaljan pregled svih niskonaponskih izvoda iz trafostanica 10/0,4kV u kojima imamo brojila koja nijesu stalno dostupna, kao i pregled i dovođenje u tehnički ispravno stanje svih kontaktnih mjesta u NN razvodnim i mjerno priključnim ormarima na dionici od trafostanice do krajnjeg potrošača. Ovaj vrlo obiman posao će znatno poboljšati i kvalitet napajanja i pouzdanost

isporuke energije. Ti parametri, koji su pod stalnim monitoringom Regulatorne agencije za energetiku, presudni su za finansijsku održivost nezavisnog Operatora distributivnog sistema, podsjeća Strugar.

Povećanje komunikacionih performansi NN mreže i nivoa kvaliteta isporuke i pouzdanosti snabdijevanja moraju biti dobro organizovane, što će zahtijevati dodatnu edukaciju zaposlenih angažovanih na tim poslovima.

Pred Distribucijom je, dakle, izazov obezbjeđivanja što većeg broja daljinski očitanih brojila.

- Cilj je da se daljinski očitava najmanje 95 odsto od ukupnog broja instaliranih mjernih uređaja. U ovom trenutku daljinski očitavamo 83 odsto brojila, što znači da je gotovo 17 odsto brojila još trajno ili privremeno daljinski nedostupno. U ovakvim sistemima toleran-

tni nivo nedostupnosti je oko 5 odsto od ukupnog broja brojila, što pred tehničko osoblje Distribucije stavlja jasan cilj da u sistem daljinskog upravljanja uvede još najmanje 12 odsto nedostupnih brojila. Definisan je akcioni plan u cilju obezbjeđivanja aktivnije komunikacije sa brojilima kroz NN mrežu što zahtijeva veliko zalaganje distributera u kratkom roku, naglašava direktor Projekta, dr Velimir Strugar.

Povoljan kredit, vrijedan 30 miliona eura za nastavak projekta ugradnje pametnih brojila Elektroprivredi Crne Gore obezbijedila je Evropska banka za obnovu i razvoj, dok će se preostalih 6,9 miliona eura uložiti iz sopstvenih sredstava.

DRUGI PIŠU

DAN: V. D. DIREKTORA FC DISTRIBUCIJA EPCG ZORAN ĐUKANOVIĆ NAVODI DA STRUJU SA NAPONOM OD 220 VOLTI NE DOBIJAJU SVI POTROŠAČI

SLABIJI NAPON KOD

NAPAJANJE PODRUČJA GDJE SU NELEGALNI POTROŠAČI, PREDSTAVLJA PROBLEM ZA EPCG, JER SU KOMERCIJALNI TEHNIČKI GUBICI NA TIM DJELOVIMA MREŽE ZNATNO VEĆI, KAŽE ĐUKANOVIĆ.

divljih graditelja

D.M.

Struju sa naponom od 220 volti i 50 herca snage ne dobijaju svi potrošači, a promjene u kvalitetu napajanja električnom energijom najčešće se dešavaju u naseljima gdje je zastupljena nelegalna gradnja, kazao je "Danu" direktor za operativno upravljanje Elektroprivrede Zoran Đukanović.

- U tim naseljima je veći broj potrošača bez elektro-energetske saglasnosti povezan na mrežu koja nije projektovana za potrošače. Takve oscilacije kod legalno priključenih objekata mogu samo nastati usled nekog kvara u mreži - rekao je Đukanović.

Prema njegovim riječima, EPCG nije u zakonskoj obavezi da obezbijedi napajanje potrošačima koji nemaju elektro-energetsku saglasnost.

- Nakon višegodišnjeg građevinskog buma i izgradnje nelegalnih objekata i naselja došlo je do poremećaja napona i ugrožavanja mreže - naglasio je Đukanović.

Napajanje područja gdje su zastupljeni nelegalni potrošači, odnosno potrošači koji zbog neposjedovanja građevinske dozvole nisu u mogućnosti da dobiju EE saglasnost, kako je kazao, predstavlja problem za EPCG jer su gubici, kako komercijalni, tako i tehnički, na tim djelovima mreže znatno veći.

- Svjesni potrebe za električnom energijom,

EPCG preduzima sve neophodne aktivnosti u cilju održavanja kvaliteta napajanja, u mogućim granicama, takozvanih nelegalnih potrošača - rekao je Đukanović. On je kazao da su uzroci promjena napona na mreži razni.

- Od dužine vodova, to jest distributivne mreže, broja potrošača koji se napajaju sa određene trafostanice, kvaliteta napona koji je prosljeđen sa prenosnih dalekovođa, prekida nultog provodnika... - naveo je on.

Na pitanje da li je kvalitet isporučene električne energije u skladu sa zakonom, Đukanović je odgovorio da EPCG legalnim potrošačima, koji imaju EE saglasnost, isporučuje struju propisanog naponskog nivoa u dozvoljenim granicama odstupanja, koje definiše relevantna regulativa, u skladu sa međunarodnim standardima.

- Pri normalnim pogonskim uslovima, odstupanje može biti plus minus deset odsto, za definisani naponski nivo, dok se veća odstupanja mogu definisati ugovorom o priključenju. Primjetno je da je u gradskoj

NE MOGU DA GRADE BEZ DUP-A

Đukanović je istakao da EPCG ne može da gradi trafostanice i dalekovode gdje nema detaljnog urbanističkog plana.

- Da bi se izgradila trafostanica, kao i za svaki objekat, neophodno je pokrenuti proceduru dobijanja građevinske dozvole, što podrazumijeva DUP i ostala potrebna dokumenta za legalnu gradnju - naveo je on.

zoni, u naseljima urađenim u skladu sa DUP-om variranje napona veoma rijetko, jer sva ta naselja i zgrade imaju projektom definisanu trafostanicu i mrežu kapaciteta potrebnog za sigurno snabdijevanje potrošača - obrazložio je Đukanović.

Na pitanje da li je većina 35 kilovoltnih trafostanica bez posade, on je kazao da tehnički standardi i praksa govore da nije obaveza da svaka 35 KV stanica sadrži posadu za upravljanje.

- U nekim trafostanicama postoji posada koja radi u smjenama, a sa druge strane, neke trafostanice nijesu predviđene za boravak posade za kontrolu. Stoga su posade, u cilju operacionalizacije i efikasnosti sistema, raspoređene da u veoma kratkom roku, u slučaju potrebe, budu u trafostanicama koje nemaju posadu. Radi unapređenja sistema radi se na projektu SKADA, to jest daljinskom upravljanju ovih elektro-energetskih objekata, što predstavlja daljinsku i trenutnu kontrolu trafostanica na ovom naponskom nivou - saopštio je Đukanović.

DALEKOVOD

DISTRIBUTERI IZ PRIMORSKIH OPŠTINA UOČI
PREDSTOJEĆE LJETNJE SEZONE

Spremni za turiste

PRIMORSKE DISTRIBUCIJE OTKLONILE BROJNE „KRITIČNE TAČKE“ IZ PRETHODNE GODINE I NADAJU SE DA ĆE KUPCI BITI ZADOVOLJNI KVALITETOM ISPORUČENE ELEKTRIČNE ENERGIJE TOKOM LJETNJE TURISTIČKE SEZONE. GARANCIJA ZA OVO SU ZNTNA ULOŽENA SREDSTVA U REKONSTRUKCIJU I IZGRADNJU NOVIH ELEKTROENERGETSKIH OBJEKATA.

Olivera Vulanović

ED Budva

Da bi spremno dočekali ovogodišnju turističku sezonu, elektrodistributeri iz Budve su sanirali kvarove na pojedinim slabim tačkama na niskonaponskoj mreži koje su

uočili još u protekloj sezoni, dok će preostalo, svakako, biti završeno do dolaska gostiju u metropolu crnogorskog turizma. Direktor ED Budva, **Vojislav Vukadinović**, ističe i skorašnju rekonstrukciju dvije TS 10/0,4kV Bijeli Do i Jaz. Inače, kao i prethodnih godina, očekuje se porast preuzete energije i vršne snage. I pored toga, u ED Budva procjenjuju da su lokalne ekipe i infrastruktura kojom raspolažu dovoljno kvalitetne da i ovoga puta, na pravi način, odgovore specifičnoj i izuzetno zahtjevnoj turističkoj privredi.

Osvrćući se na prošlogodišnju turističku sezonu, direktor Vukadinović je apostrofira kao uspješnu sa aspekta stabilnosti napajanja kupaca. Svakako je bila obilježena puštanjem u rad nove, savremene TS 35/10kV „Rozino“, kao i uzemljenjem neutralne tačke 35kV mreže. Da bi se ovim tempom nastavilo sa sigurnim snabdijevanjem, u Budvi planiraju dalje ak-

tivnosti na projektu sa kojim su otpočeli još prošle godine, a to je desetokilovoltno povezivanje TS 35/10kV „Rozino“ sa širim područjem centra grada. Ova investicija, vrijedna 750.000 eura, realizovaće se do kraja godine kroz zajedničko ulaganje EPCG i budvanske Opštine. Osim ovoga, ovogodišnje ulaganje u distributivnu mrežu iznosiće 410.000€ i biće usmjereno na završetak radova na izgradnji TS 35/10kV „Petrovac“, tri TS 10/0,4kV, izgradnju dva desetokilovoltna kablovska voda, četiri niskonaponske kablovske mreže itd. Cilj ovih ulaganja je poboljšanje kvaliteta napajanja i stvaranje uslova za planirano priključenje novih kupaca.

Osim kapitalnog projekta izgradnje TS „Petrovac“, Budvani posebno izdvajaju projekat MBTS 10/0,4kV „Bečići“ II čijom izgradnjom treba da se rastereti postojeća preopterećena TS „Stare zgrade Bečići“. Izgradnjom TS 10/0,4kV „Podostrog III“ sa priključnim desetokilovoltnim kablovskim vodom planira se poboljšanje naponskih prilika u prigradskom naselju Podmaine, čime bi se dao impuls razvoju ovog izuzetno interesantnog starog naselja.

ED Kotor

Može se reći da ED Kotor spremno dočekuje ovogodišnju turističku sezonu, mada predviđanja u tom smislu često znaju da budu nezahvalna, mišljenja je Vojislav Vukadinović. U narednom periodu dosta se očekuje i od definitivnog završetka izgradnje TS 110/35kV „Kotor“ i priključnog stodesetokilovoltnog dalekovoda. Ovom investicijom CGES, čitavo područje koje pokriva ED Kotor dobiće kvalitetnije na-

pajanje, uz visoki nivo pouzdanosti.

Inače, kotorska Distribucija se može pohvaliti da je prošlogodišnja turistička sezona protekla bez velikih zastoja u snabdijevanju. Planom redovnog održanja na materijal će, ove godine „poći“ 180.250, a 76.120€ na građevinske radove, dok visina investicija za 2014. godinu iznosi 225 hilja-

da eura. Pomenutim ulaganjima će se obezbijediti dodatni kvalitet u snabdijevanju postojećih, ali će se otvoriti mogućnost i za priključenje novih potrošača. Kad su u pitanju završeni investicioni projekti, direktor Vukadinović, svakako, podvlači značaj izgradnje nove TS 35/10kV „Škaljari“ kojom je riješen ogroman problem ED Kotor, a tiče se raspoložive snage i pouzdanosti napajanja. Očekuje se da i nekoliko novoizgrađenih 10/0,4kV trafostanica, kao i onih koje će biti gotove do početka sezone, podignu kvalitet i pouzdanost napajanja električnom energijom.

ED Tivat

Po riječima direktora ED Tivat, **Miodraga Milića**, ova primorska distribucija je u potpunosti spremna za početak turističke sezone. Prošlogodišnja sezona je bila, u ne-

koliko navrata obilježena višesatnim prekidom napajanja djelova Krtola i Krašića, ali su kvarovi sanirani u potpunosti, u hodu.

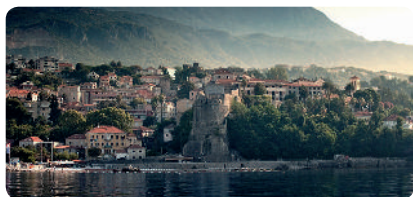
Da bi izbjegli prekide u isporuci električne energije i učinili da se nesmetano odvijaju svi vidovi turističkih aktivnosti, ED Tivat u pripremu ovogodišnje sezone ulaže 148.000 eura. U tom cilju, ovdašnji distributeri su završili izvjestan broj radova na određenim elektroenergetskim objektima, dok će ostali zahvati biti gotovi do početka sezone. U želji da energetske prilike budu što bolje, tivatski distributeri su uradili brojne rekonstrukcije. Kao posebno značajne izdvajaju rekonstrukciju TS10/0,4 "Pine" i "Mimoza". Ako se tome doda prošlogodišnja

izgradnja podzemnog desetokilovoltnog dalekovoda "Pine II" može se konstatovati da je riješeno napajanje centra Tivta na duži period. Kao značajnu, direktor Milić ističe i rekonstrukciju podzemnog desetokilovoltnog kabla od trafostanica 10/0,4kV "Sokobanja" do "Krašića II/1", nakon čega je značajno poboljšano napajanje poznatog tivatskog naselja Krašići.

ED Herceg Novi

Znatna ulaganja u rekonstrukciju postojećih postrojenja ED Herceg Novi, od kojih su neka stara i preko pedeset godina, kao i u izgradnju novih, iz godine u godinu daju sve značajnije efekte. Sigurni smo da to potrošači osjećaju i cijene, kaže Miodrag Milić, dodajući da, zahvaljujući svemu tome

Hercegnovljani spremno dočekuju nastupajuću turističku sezonu. Kad je u pitanju prethodna godina, u ovoj Distribuciji su izuzetno zadovoljni, kao i sami potrošači. To je rezultat kvalitetnih priprema koje su se ogledale u blagovremenom remontu vo-

dova i postrojenja, kao i na realizaciji planiranih investicija.

Brojne, planirane investicije za 2014. godinu već su realizovane. Milić pominje izgradnju DTS Topovi sa priključnim kablovskim dalekovodom, zamjenu dva niskonaponska bloka u MBTS-D „Bijela školjka“, zamjenu srednjenaponskog i niskonaponskog bloka u TS „Dubravica“, rekonstrukciju TS „Žvinje“ itd.

Od svih realizovanih investicija, kao i od onih koje su u toku, najveće efekte na hercegnoj rivijeri očekuju od puštanja u pogon trafostanice 35/10 kV „Baošići“ jer će doprinjeti kvalitetnijoj isporuci električne energije kod velikog broja kupaca. Puni efekti ove investicije će se vidjeti u toku turističke sezone. Rasterećenjem 10 kV mreže od Bijele do Kumbora postići će se mnogo urednije snabdijevanje potrošača električnom energijom.

ED Bar

Pouzdanu napajanje kupaca električne energije, propisanih standarda, kontinuirano je jedan od osnovnih ciljeva ED Bar,

pa tako i uoči ovogodišnje turističke sezone. S obzirom na ciljano rješavanje evidentiranih problema na desetokilovoltnoj i 0,4kV mreži, direktor barskih distributera, **Saša Milovanović**, smatra da nastupajuću sezonu spremno dočekuju. Ovakvoj situaciji svakako je doprinijeloi prošlogodišnje uspješno saniranje "kritičnih tačaka", identifikovanih još 2012.godine. Inače, prethodna turistička sezona karakteristična je za ED Bar po maksimalno preuzetoj energiji na mjesečnom nivou.

Da bi kvalitetno snabdijevanje kupaca električnom energijom bila stalna praksa barskih distributera, planirano je i ovogodišnje ulaganje od 2 miliona eura, kako za izgradnju novih, tako i za rekonstrukciju postojećih elektroenergetskih objekata, primarne i sekundarne mreže. Tako će planirana izgradnja nove TS 35/10kV poslužiti rasterećenju postojećih trafostanica istog naponskog nivoa čime će se stvoriti

uslovi za priključenje novih kupaca. Posebna poboljšanja očekuju se u prigradskim područjima Bara. Direktor Milovanović ističe da im brižljivo godišnje preventivno održavanje, uz revizije i remonte objekata 35kV, daje za pravo da kažu da je pogonsko stanje elektroenergetske mreže koja je u nadležnosti ED Bar zadovoljavajuće.

ED Ulcinj

I pored problema koje su imali prethodnih godina, i ovu turističku sezonu dočekuju spremno zahvaljujući izuzetnom naporu terenskih radnika, kaže direktor ED Ulcinj, **Ljoro Nrekić**. Njihov trud u protekloj godini bio je veliki, velika su bila i odricanja, ali je imperativ uspješne turističke sezone bio ono što ih je pokretalo na rad, objašnjava Nrekić. Kad govori o lošim iskustvima iz prethodne turističke sezone objašnjava da je razlog za to bio u velikom prilivu gostiju, samim tim i u velikom opterećenju. Rezultat takve situacije bili su česti kvarovi na distributivnoj mreži. Inače, tokom jula i avgusta pogotovo su preopterećeni TS 35/10kV „Grad“ i „Velika plaža1“. Direktor

Nrekić očekuje da će se za „Veliku plažu 1“, umjesto postojeće instalisane snage ugraditi trafo od 8 MVA čime bi se poboljšale naponske prilike i rasteretila TS „Grad“. Na niskonaponskoj mreži, takođe, ima "kritičnih tačaka" usljed preopterećenja na TS 10/0,4kV, kao i na izvodima nn mreže.

Da bi se uočeno korigovalo, rasterećivalo i unapređivalo, predviđena ulaganja za ovogodišnju sezonu biće, oko, 259.000 eura. Ipak, neće se moći sva sredstva realizovati u ovoj sezoni zbog procedure o javnim nabavkama koje usporavaju cijeli proces. Od završenih projekata Nrekić izdvaja TS 10/0,4kV "Radio centar" i "Pinješ 1" nakon čega ova područja imaju mnogo kvalitetnije napajanje.

IZMEĐU DVA BROJA

▶▶▶ KOVAČEVIĆ: Mijenja se kvalitet proizvodnog portfolija EPCG

Predsjednik Odbora direktora EPCG, **Srđan Kovačević**, kazao je u intervjuu za Glasnik Privredne komore Crne Gore da završetak saradnje sa Elektroprivredom Srbije u dijelu preuzimanja vršne energije iz HE „Piva“ donosi značajne promjene, obimniji i složeniji posao u OC Upravljanje energijom.

- Kao što sam rekao, mijenja se kvalitet proizvodnog portfolija EPCG. Sve u svemu, Ugovor je tokom 23

godine realizacije nesumnjivo bio od koristi objema stranama. Uslov koji je EPS postavila za nastavak Ugovora - značajno smanjenje koeficijenta za razmjenu električne energije, bio je ipak neprihvatljiv za EPCG, jer su analize pokazale da se proizvodnja HE „Piva“ može bolje valorizovati ako se koriste mogućnosti koje nudi tržište električne energije - kazao je Kovačević.

▶▶▶ Aprilska potrošnja 12 odsto manja

Domaćinstva su u aprilu 2014. godine potrošila 91.259.713 kWh električne energije, što je 12 odsto manje u odnosu na prošlomjesečnu potrošnju. Prosječan aprilski račun za električnu energiju za domaćinstva (ukoliko se izuzmu neoči-

tana mjerna mjesta u objektima koji nijesu stalno nastanjeni) je 12

odsto manji u odnosu na martovski i iznosi 33 eura, što je za četiri odsto niže u odnosu na prosječan račun iz aprila 2013. godine. Domaćinstva na Žablaku bilježe najnižu prosječnu potrošnju od 22 eura, dok je najveća prosječna potrošnja u iznosu od 38 eura prethodnog mjeseca očitana u Kotoru. Svega 2,6 odsto potrošača iz kategorije domaćinstva, koji su trošili znatno više od prosjeka, odnosno preko 1000 kWh, dobiće račune u iznosu od preko 100 eura.

▶▶▶ CETINJE: Za kvalitetnije napajanje

Cetinjski elektrodistributeri su ovog proljeća akcenat stavili na rekonstrukciju i osavremenjivanje niskonaponskih mreža na seoskom području. Posebno je značajna rekonstrukcija NN mreža u Podgoru i Rvašima. U Podgoru je rekonstruisano gotovo 4,5 hiljada metara niskonaponske mreže, a trenutno se radi na iz-

mještanju oko 90 mjernih mjesta na liniju razdvajanja javnog i privatnog vlasništva. Rekonstrukcijom 2,2 hiljade metara NN mreže u Rvašima obezbijeđeno je i kvalitetno snabdijevanje el. energijom novog vodovodnog izvorišta, a ovih dana treba da počne izmještanje oko 30-tak mjernih mjesta iz objekata potrošača.

▶▶▶ INTRANET: Formiran projektni tim i Upravljački komitet

Prvi koraci u realizaciji projekta Intranet uspješno su završeni. Projektni tim čine: **Mitar Vučković**, menadžer projekta, **Ksenija Radonjić** (Direkcija za ljudske resurse), **Nataša Pavićević** (Direkcija za ljudske resurse), **Oliver Kovačević** (Direkcija za IT), **Dragan Mumlin**

(Direkcija za IT), **Dragana Kovač** (Direkcija za nabavku i logistiku), **Andrija Lazović** (Direkcija za nabavku i logistiku), **Nikola Vukotić** (Direkcija za tehnički i poslovni razvoj), **Marko Vojičić** (HE „Perući-

ca“), **Željko Jovović** (HE „Piva“), **Zoran Šljukić** (TE „Pljevlja“), **Milan Perović** (FC Snabdijevanje), **Filip Vojinović** (Direkcija za odnose sa javnošću), **Marko Burić** (Direkcija za odnose sa javnošću). Takođe, formiran je i Upravljački komitet, zadužen za kontrolu napretka projekta, a čine ga: **Rajko Šebek** (vlasnik projekta), **Olga Radović**, **Mihailo Gluščević**, **Vladimir Bojičić**, **Roberto Kastelano**.

Cilj projekta je da se poboljša komunikacija unutar kompanije, kako bi nivo informisanosti zaposlenih bio na većem nivou. Intranet je, prosto rečeno, interni web portal, kojem bi imali pristup zaposleni u EPCG. Krajnji rok za završetak kompletnog projekta je 31. decembar 2015. godine.

▶▶▶ Bolje napajanje Opšte bolnice u Beranama

Opšta bolnica u Beranama imaće znatno bolje i stabilnije napajanje, pošto je izvršen tehnički prijem nove trafostanice TS 10/0.4 kV „Medicinski centar“. U ED Berane očekuju da uskoro dobiju i upotrebnu dozvolu

za novu trafostanicu, koja će u značajnoj mjeri poboljšati snabdijevanje bolnice. Takođe, puštena je u probni rad TS 10/0.4 kV „Rudanovića zgrada“, koja će napajati novi stambeno poslovni objekat u Beranama.

▶▶▶ Počeo godišnji remont TE „Pljevlja“

Redovni godišnji remont TE „Pljevlja“ počeo je 16. maja, trebalo bi da traje 30 dana. Ovogodišnji remont će kao i prethodnih godina sadržati radove tipskih poslova na glavnim i pomoćnim pogonskim objektima uz nastavak nekoliko rekonstrukcija koje su planirane i započete prošle godine, a izvode se fazno ove i nared-

ne godine. Budžetom za 2014. planirani su troškovi za remont i održavanje postrojenja u iznosu od 3.000.000 eura. Proteklih mjeseci termoelektrana je ostvarila 100 odsto plan proizvodnje. Planirana godišnja proizvodnja električne energije za ovu godinu je 1.400 gigavat-sati za šta je planirano potrošnja milion i 670.000 tona uglja.

POVODI

DAN HE „PERUĆICA“- 12. MAJ

54. Radno na ROĐENDAN

DO 15.MAJA HE“PERUĆICA JE PROIZVELA 491 MILION KWH ELEKTRIČNE ENERGIJE, 53 ODSTO OD GODIŠNJEG PLANA. POGONSKA SPREMNOST NAŠE NAJSTARIJE VELIKE ELEKTRANE TRE-
NUTNO NA ZAVIDNOM NIVOU. PROIZVODNJA U MHE KOJE POSLUJU U SASTAVU HE „PERUĆICA“
U GRANICAMA PLANIRANIH VRIJEDNOSTI.

Miodrag Vuković

HE “Perućica”, najstarija velika hidroelektrana u Crnoj Gori, 12. maja obilježila je 54 godine postojanja i rada. I ove godine hidroelektrana je rođendan „proslavila“ uz pozitivne poslovne rezultate.

- Od početka tekuće kalendarske godine do 15.maja HE“Perućica je proizvela 491 miliona kWh električne energije što je 53 odsto od godišnjeg plana, koji iznosi 932 milion kWh, kaže glavni inženjer u proizvodnji **Olga Vučetić**.

Za prva četiri mjeseca tekuće godine planirano je da HE „Pe-
rućica“ proizvede 429 miliona kWh energije,a proizvela je 461 miliona kWh, tačnije realizacija plana proizvodnje za period januar - april 2014.godine iznosi 107, 5 odsto.

Prva dva mjeseca tekuće godine karakterisala je povoljna hi-
drološka situacija, pa je uz visoku pogonsku spremnost, ostva-
rena proizvodnja iznad planirane i to u januaru 14 odsto, a u februaru čitavih 46 odsto iznad plana.

Pošto se HE „Perućica“ „bilansira“ da u mjesecima martu,
aprilu i maju radi na dotocima, koji su u ovom periodu bili
niži od planiranih to je i proizvodnja u tom periodu bila ispod
planirane.

- Nivo akumulacija, koje se inače planiraju za početak mjeseca,
u periodu februar- april tekuće godine bio je iznad plana, dok
je početkom maja bio 13odsto ispod plana (planirano 122 mili-
ona m³ vode, a ostvareno je 106 miliona m³). Stanje akumula-
cija 15.maja bilo je 109 miliona m³ vode – dodaje Olga Vučetić.

Kada se radi o projektima kojima se upravlja sa nivoa HE „Pe-
rućica“, pored redovnih aktivnosti vezanih za proces proizvod-
nje i tekuće održavanje, u 2014. godini nijesu planirani zna-
čajniji poslovi. U dijelu investicionih projekata u 2014. godini

Vremeplov: Iz prvog broja lista „Elektroprivreda“

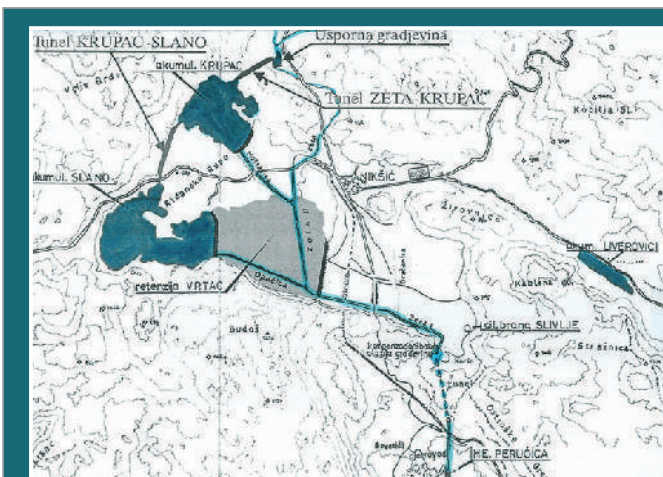
obavljaju se aktivnosti na dva veoma značajna projekta : Projekat II faze rekonstrukcije i modernizacije HE „Perućica“ i Projekat uvođenja voda rijeke Zete u akumulaciju Krupac sa spajanjem akumulacija Krupac i Slano, kaže direktor HE „Perućica“, **Mirko Kilibarda**. Dodaje da je pogonska spremnost naše najstarije velike elektrane trenutno na zavidnom nivou, što najbolje pokazuju aktuelni poslovni rezultati.

Hidroelektrane „Rijeka Mušovića“, „Rijeka Crnojevića“, „Podgor“, „Šavnik“ i „Lijeva Rijeka“ pripadaju grupi malih elektrana koje posluju u sastavu „Perućice“, uz prosječnu godišnju proizvodnju od 21 GWh.

- Ove elektrane rade u dosta otežanim uslovima, zbog dotrajalosti i izra-ubovanosti postrojenja te činjenice da dugi niz godina u njihovu opremu nije bilo značajnijih ulaganja, kaže šef Službe MHE, **Zoran Grbović**.

Da bi se ti problemi prevazišli nedavno je formirana Radna grupa koja će obaviti obilazak MHE, izvršiti uvid u stanje građevinskih objekata, elektro i mašinske opreme, a nakon toga će predložiti način sprovođenja potrebnih procedura za izradu dokumenata potrebnih za dobijanje energetske dozvole za njihovu rekonstrukciju.

- Uprkos navedenim problemima, proizvodnja električne energije u MHE u granicama je planiranih vrijednosti. Za uspješan rad malih elektrana posebno su zaslužni radnici HE „Perućica“, koji izvode sve neophodne radove, intervencije i usluge u MHE, kao i posade u malim elektranama, zaključio je Grbović.

Šematski prikaz: Projekat prevođenja rijeke Zete u akumulaciju Krupac i spajanje akumulacija Krupac i Slano

INTEZIVIRANE PRIPREME ZA REALIZACIJU PROJEKTA PREVOĐENJA ZETE U AKUMULACIONI SISTEM HE „PERUĆICA“

Posljednjih par mjeseci intenzivirane su aktivnosti na izradi tenderske dokumentacije za izbor projektanta za izradu potrebne dokumentacije za glavni projekat optimalnog korišćenja voda Gornje Zete - Prevođenje rijeke Zete u akumulaciju Krupac i spajanje akumulacija Krupac i Slano, shodno definisanom projektnom zadatku, kojim bi se povećala proizvodnja HE „Perućica“, ali i bolje iskoristio postojeći potencijal. U Vladi Crne Gore u postupku je donošenje Odluke o eksproprijaciji zemljišta potrebnog za ovaj projekat.

- Nakon pripremljenog tendera za konsultantske usluge za izradu projektne dokumentacije slijedi izbor najpovoljnije ponude shodno definisanim kriterijumima u tenderskoj proceduri, a potom rad na izradi dokumentacije. Planirani rok za izradu dokumentacije je 5 mjeseci, kaže menadžer projekta **mr Olga Radulović**.

Radulovićeva podsjeća da taj projekat podrazumijeva prevođenje dijela vode rijeke Zete u akumulaciju Krupac i Slano. Projektom je planirana izgradnja nekoliko objekata za uvođenje voda Zete u Krupac (tunel i kanali) i objekata za spajanje akumulacija Krupca i Slanog. Procjenjuje se da bi izgradnja tih objekata trajala 18 mjeseci, uz ukupnu investiciju od oko 20 miliona eura.

Prevođenjem dijela voda Zete povećaće se i iskoristivost dotoka HE „Perućica“, smanjiće se preliv na akumulacijama (naročito na Krupcu), a biće i efikasnije iskorišćeni akumulacioni prostori koji će omogućiti znatan rast proizvodnje.

- Proizvodnja električne energije bi se povećala u prosjeku za oko 33 GWh godišnje. Takođe, povećanje očekujemo i u kvalitetu proizvedene električne energije, odnosno korišćenje proizvedene energije iz noćnih sati ka dnevnim satima kada je cijena električne energije mnogo veća (bolje valorizovanje hidropotencijala rijek Zete). Na ovaj način moguće je u prosjeku dobiti dodatni finansijski efekat u iznosu od 2,3 miliona eura. Iz mnogih već urađenih analiza zaključak je da pozitivan efekat koji se dobija realizacijom projekta iznosi između 2,5 i 3,5 miliona eura – naglašava Olga Radulović.

Dinamika punjenja i pražnjenja akumulacija HE „Perućica“ nakon realizacije Projekta bila bi fleksibilnija, a novim režimom korišćenja akumulacija HE „Perućica“ povećala bi se sigurnost u rezervama energije i snage tokom sušnih mjeseci što do sada nije bio slučaj.

- Sa druge strane, smanjilo bi se plavljenje površina nizvodno od vodozavata u Zavrhu, a u periodu vrlo niskih dotoka Zete, neće biti potrebno prevoditi vode, kako bi građani Nikšića mogli da koriste Krupačko jezero. Prevedene vode rijeke Zete, što je veoma značajno, ne mogu uticati na veće plavljenje nizvodno od Slanog, a planirani novi objekti sistema se uklapaju u okolinu, kaže na kraju mr Olga Radulović.

PREDSTAVLJAMO

MODERNIZOVAN NACIONALNI DISPEČERSKI CENTAR CGES-A

Region "na dlanu"

U NACIONALNOM DISPEČERSKOM CENTRU (NDC), KOJI POSLUJE U OKVIRU CGES-A, OD KRAJA PROŠLE GODINE, U FUNKCIJI JE NOVI SISTEM ZA AUTOMATSKO OČITAVANJE BROJILA, KAO I NOVI VIDEO ZID KOJI JE MEĐU NAJBOLJIMA U EVROPI. ZAHVALJUJUĆI DOBROJ I OBOSTRANO KORISNOJ SARADNJI PREDNOSTI TOG SAVREMENOM SISTEMA, KAO I ICOSCADA APLIKACIJE I WEB SKADA SISTEMA KORISTI I ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE, DOK JE HE „PERUĆICA“ UVEDENA U SEKUNDARNU REGULACIJU.

Biljana Mitrović

Direktor NDC-a, **dr Branko Stojković**, navodi da su sada, preko TASE-2 standardnog protokola, povezani sa centrima upravljanja evropskih operatora, pa imaju mogućnost razmjene podataka u realnom vremenu.

Naši dispečeri „uživo“ nadgledaju ne samo teritoriju Crne Gore, nego i prostor BiH, Srbije, Albanije, uskoro i Kosova, a razmjenjujemo podatke i sa Slovenijom i Evropskim udruženjem operatora prenosnih sistema, ističe dr Stojković.

Milan Laković, jedan od stručnjaka NDC-a, navodi da SCADA sistem i još niz alata koji su u potpunosti razvijeni i implementirani sopstvenim snagama, omogućava da se prati ponašanje i kontrolišu parametri crnogorskog elektroenergetskog sistema. Na osnovnom prikazu ove aplikacije vide se aktivna i reaktivna snaga, naponi, statusi prekidača, planirani i stvarni total, potrošnja konzuma i frekvencija, a na dodatnim opcijama i procentualno opterećenje i tokovi snaga po svim dalekovodima, kao i alarmi koji se automatski generišu, a odnose se na naponska i strujna preopterećenja te status prekidača.

-U svakom momentu imamo uvid i intervenišemo ako nešto loše krene, objašnjava Laković.

IcoSCADA aplikacija u upotrebi je od aprila prošle godine. Tokom februara je na tehnički bezbjedan način ustupljena i našoj kompaniji.

Elektroprivredi su, početkom ove godine, ustupljene i tri licence za upotrebu WebSCADA sistema kojem se pristupa preko Interneta. Ovaj sistem daje osnovne

podatke o razmjeni električne energije na interkonektivnim dalekovodima.

-Sistem nam na svakih 10 sekundi daje informacije o ukupnoj razmjeni električne energije sa susjedima, njenom uvozu i izvozu, tranzitu, totalu, potrošnji i proizvodnji, posljednjim mjerenjima sistema, a grafički je prikazana i tzv. greška bloka (ACE). On, takođe, ima automatski generisan istorijat iz kojeg se mogu vidjeti detalji o razmijenjenoj el. en. i proizvodnji

za prethodni period - objašnjava Laković.

Inače, u operativnoj upotrebi u NDC-u su SCADA za upravljanje, a potom i sekundarna regulacija, pa SCADA 2 i SCADA 3 koje su u potpunosti razvijene od strane dr Branka Stojkovića, direktora NDC-a.

Dr Stojković navodi da njihova SCADA zadovoljava sve bitne preporuke Asocijacije evropskih operatora elektroenergetskih sistema i da je u potpunosti EU sertifikovana. U Centru se nalazi i WAMS (Wide Area Monitoring System) sistem koji prati dinamiku rada EES u realnom vremenu, pojavu oscilacija, ukazuje na nestabilnost sistema, kao i SCALAR sistem sa korelatorom koji detektuje udare gromova a odrađeni udar može vezati za ispad prekidača.

- Uz postojeću SCADU posjedujemo i nadzorno upravljački sistem, tzv. EMS, koji sadrži topološki konfigurator, estimator stanja, dispečerske tokove snage i analizu kritičnih ispada sa ranim upozoravanjem. Na osnovu toga vrši se proračun stabilnosti i pravi lista ispada koji mogu biti kritični za sistem. Jednom riječju, dispečer prima podatke i upozorenje na nešto od čega mu prijete opasnost i što može da ugrozi sistem - kaže Stojković.

OBJEKTIV

Marko Burić

▶▶▶ DRECUN: Prinudna naplata nije dobra za EPCG

Prinudna naplata poreskog duga Elektroprivrede (EPCG) nije dobro rješenje jer bi vjerovatno dovela do nelikvidnosti tog preduzeća i moguće ugrozila i proces proizvodnje, kroz sprečavanje nabavki i održavanje proizvodnje na predviđenom nivou, ocijenio je analitičar **Predrag Drecun**.

- Ovdje se postavlja pitanje da li treba, narodski rečeno, zaklati vola zbog kilo mesa ili možda od drveta ne vidimo

šumu. Prosječna blokada bi vjerovatno dovela do nelikvidnosti Elektroprivrede, tada bi šteta bila veća. U tom slučaju bi možda neko mogao reći da se principijalno zakon primijenio na sve. Narodski rečeno mogli bi tada da kažemo operacija je uspjela, pacijent je umro, a mislim da to niko ne želi - rekao je Drecun za radio Antena M.

..... *Dnevne novine*

▶▶▶ CRNA GORA: Gradiće se 15 malih HE

Ministarstvo održivog razvoja i turizma izdalo je 15 građevinskih dozvola za izgradnju mini hidroelektrana u Crnoj Gori. Predračunska vrijednost, iz projektne dokumentacije, za izdate dozvole iznosi 51,2 miliona eura.

Građevinske dozvole je dobilo šest kompanija, a teritorijalno posmatrajući svih 15 malih hidroelektrana biće izgrađeno na sjeveru Crne Gore. Stavljanjem u

funkciju malih hidroelektrana Crna Gora bi prema istraživanjima mogla da do 2020. godine nadomjesti nedostatak električne energije. Pored toga izgradnja malih HE dovešće do zapošljavanja lokalnog stanovništva, spriječiće moguće poplave i poboljšaće napon u naseljima.

..... *Dnevne novine*

▶▶▶ CRNA GORA: Drugi blok TE do kraja godine

Na redovnom sastanku Savjeta stranih investitora, koji je početkom maja održan u Podgorici, ministar ekonomije, **Vladimir Kavarić**, istakao je da bi do kraja godine trebalo da počne realizacija projekta izgradnje drugog bloka TE Pljevlja.

Takođe, Kavarić je naveo kako se pose-

ban impuls razvoju biznisa u energetske industriji Crne Gore očekuje i od podmorskog kabla kojim će se vršiti prenos električne energije iz jugoistočne Evrope prema Italiji.

..... *Dnevne novine*

▶▶▶ CRNA GORA: Kreće gradnja vjetrenjača na Krnovu

Ministarstvo održivog razvoja i turizma izdalo je građevinsku dozvolu kompaniji "Krnovo Green Energy", za gradnju vjetrogeneratora na Krnovu vrijednih 120 miliona eura.

Građevinskom dozvolom je obuhvaćena izgradnja dvije trafostanice na Brezni i Krnovu, pristupnih dalekovoda, sistema

vjetrenjača i zgrade održavanja. Vjetrogeneratori, prve te vrste u Crnoj Gori, gradiće francuski investitor „Akuo Energy“, a rok je dvije godine. Ugovorom se državno zemljište daje u zakup na period od 20 godina, sa mogućnošću produženja do maksimalno pet godina.

..... *portalanalitika.me*

OBJEKTIV

▶▶▶ Podgorica idealna za ugradnju solarnih panela

U okviru manifestacije Energetski dani Podgorice, predstavnici Sekretarijata za planiranje i uređenje prostora i zaštitu životne sredine i predstavnici firme istakli su da se pomoću solarnih panela može proizvesti dovoljna količina energije, a čak i zaraditi u razmjeni sa Elektroprivredom Crne Gore.

- Ugradnjom naših 12 panela moguće je proizvesti tri kilovat-časa energije, odnosno 72 ki-

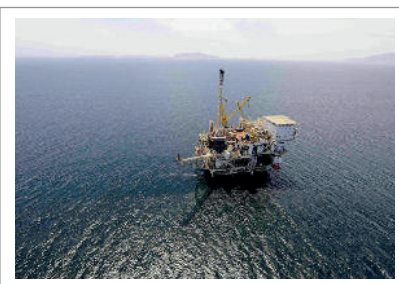
lovata dnevno. Proizvedena solarna energija se razmjenjuje u sistemu EPCG po cijeni od 0,15 eura, a za uzvrat od EPCG dobijate energiju po cijeni od 0,09 eura. Jako je bitno i to što je Podgorica veoma povoljna za primjenu solarne energije, pošto ima veliki broj sunčanih dana u godini - pojasnio je predstavnik firme "Sistem" Dejan Jovović.

..... *ND Vijesti*

▶▶▶ CRNA GORA: Istraživanje nafte počinje dogodine

Istraživanje nafte i gasa u crnogorskom podmorju moglo bi početi naredne godine, a na tender, koji je nedavno završen, stigle su tri ponude koje su poslali konzorcijumi od po dvije kompanije.

Prvu ponudu dali su „Marathon“ iz Teksasa i „OMV“ iz Beča, drugu „ENI“ iz Milana i „Novatek“ iz Moskve, a treću grčko-engleski konzorcijum „Energiean i Mediterranean Oil&Gas“.

Direktor Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja u Ministarstvu ekonomije, **Vladan Dubljević**, kazao je da će u narednom periodu razgovarati sa ponuđačima o evaluaciji ponude i da očekuje da bi do kraja godine mogli imati sklopljenje ugovore nakon čega će početi istraživanja.

..... *ND Vijesti*

▶▶▶ Srbija do kraja 2014. mora povećati udio OIE za 5,8%

Srbija do kraja 2014. godine mora povećati udio obnovljivih izvora energije sa 21,2 na 27 odsto. Od toga se, smatraju stručnjaci, dva odsto može odnositi na biomasu. Računa se i na gradnju "Đerdapa 3", ali nove kilovate električne energije Srbija će najprije dobiti iz malih hidroelektrana.

Očekuje se i više solarne, a posebno energije iz vjetra. Naftna industrija Srbije (NIS) u Plandištu gradi prvi vjetropark, a za dvije do tri godine u pogon bi trebalo da budu puštene vjetroelektrane i drugih investitora na još pet lokacija, investicije ukupno vrijedne 700 miliona eura.

..... *croenergo.eu*

▶▶▶ Eu stvara jedinstveno tržište energije

Električne mreže i berze zemalja južne i sjeverozapadne Evrope od nedavno su povezane, pa sada pokrivaju otprilike 70 odsto evropskih potrošača, što je još jedan korak prema integrisanom određivanju cijena energije i smanjenju rizika vezanih za snabdijevanje.

Na takvom jedinstvenom tržištu povećava-

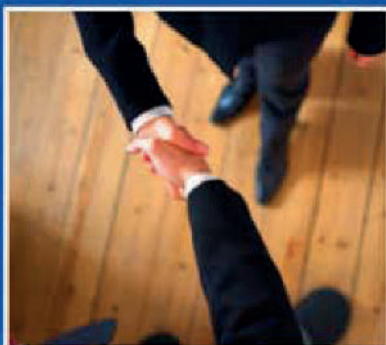

njem proizvodnje vjetroelektrana ili solarne energije na jednom području moći će se nadoknaditi pad proizvodnje hidroelektrana na drugom. U idućem koraku trebalo bi integrisati i tržišta Češke, Slovačke, Mađarske i Rumunije, a potom i ostatka Evrope.

..... *bankar.me*

LOVĆEN OSIGURANJE A.D.

Lovćen osiguranje a.d. je kuća sa najdužom tradicijom u Crnoj Gori, a po prikupljenoj premiji, kapitalu i tržišnom učešću vodeća osiguravajuća kuća. Naš cilj je da u svakom momentu kvalitetno odgovorimo na zahtjeve naših klijenata kao i da obezbijedimo dugoročno održavanje dobre poslovne saradnje, koja se temelji na:

- izgradnji povjerenja,
- brizi o našim osiguranicima,
- sigurnoj nadoknadi štete.

Lovćen osiguranje Vas putem raznovrsne i povoljne ponude osiguranja štiti od svih opasnosti koje Vam mogu nanijeti štetu, zato osigurajte:

- sebe i članove svoje porodice,
- svoju imovinu,
- zaposlene i imovinu Vašeg preduzeća,
- računarsku i ostalu opremu,
- kuću ili stan,
- vozila,
- građevinske mašine,
- plovila,
- vazduhoplove,
- objekte u izgradnji i montaži,
- profesionalnu odgovornost,
- opštu odgovornost prema trećim licima,
- robu u transportu,
- životinje,
- usjeve i plodove i mnogobrojna druga osiguranja.

Jer Lovćen osiguranje a.d. je
Simbol Vaše sigurnosti!

Sve bliže informacije možete dobiti u INFO CENTRU:

Ul. Slobode 13A
81000 Podgorica
Tel: +382 20 404 404
Fax: +382 20 404 401

DIREKCIJA 020/404-400, Filijala PODGORICA 020/411-500, Filijala PLJEVLJA 052/321-359, Filijala NIKŠIĆ 040/214-110, Filijala BERANE 051/231-888, Filijala BIJELO POLJE 050/487-105, Filijala KOTOR 032/301-900, Poslovnica BAR 030/312-755

DRUŠTVO

POMOĆ UGROŽENIM PODRUČJIMA

Za Srbiju i BiH 80 hiljada eura

Elektroprivreda Crne Gore opredijelila je 80 hiljada eura jednokratne pomoći za sanaciju šteta koje su, posljednjih dana, prouzrokovale nezapamćene poplave u Srbiji i Bosni i Hercegovini.

Odbor direktora EPCG odlučio je da stanovnike ugroženih područja Srbije pomogne sa 40 hiljada eura. Isto toliko izdvojeno je za ugrožena područja u Bosni i Hercegovini.

Svjesni činjenice da elektroenergetski sistem Srbije radi u otežanim okolnostima, EPCG je Elektroprivredi Srbije ustupila i 10.000 MWh električne energije. Elektroprivreda Crne Gore pomoć upućuje stanovništvu koje je zadela ova nevolja sa željom da prebrode ove teške trenutke i u nadi da će se situacija na poplavljenim područjima što prije stabilizovati.

Obezbijedene NAMIRNICE ZA NAJMLAĐE

Sindikalne podružnice SOZ-a u Direkciji Društva, FC Snabdijevanje, HE "Piva", HE "Perućica", ED Nikšić i Direkciji FC Proizvodnja, kao hitnu donaciju, obezbijedile su novac za kupovinu deficitarnih namirnica za ugroženo stanovništvo na području pogođenom poplavama u regionu.

Pomoć koja se sastoji od hrane za bebe, pelena, vlažnih maramica, pudera, kupki, sapuna i sličnih artikala, dostavljena je Opštinskom odboru Crvenog krsta u Nikšiću na dalju distribuciju. U međuvremenu, i zaposleni u Nikšiću i Plužinama prikupili su pomoć za ugrožena područja.

Sindikalni povjerenici iz ovih djelova naše kompanije ističu da je ovo samo početak i da će se akcija prikupljanja pomoći za ugroženo područje nastaviti. Sigurni su da će im se pridružiti i kolege u svim djelovima EPCG.

DOBROVOLJNI DAVAOCI

ZAJEDNIČKA AKCIJA DOBROVOLJNOG DARIVANJA KRVI KLUBA DDK EPCG I KLUBA „STUDENTI NIKŠIĆA“

Prikupljene 73 jedinice DRAGOCJENE TEČNOSTI

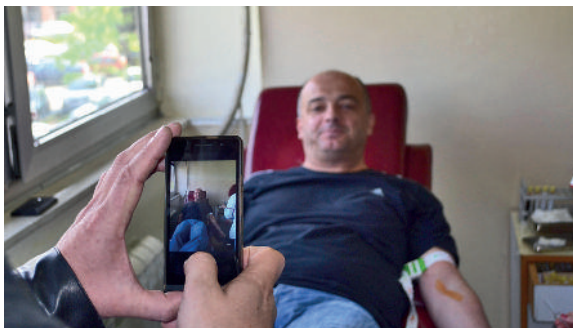
Sa akcije dobrovoljnog darivanja krvi

Doktorica Janičić i kolega Vukotić

Studenti se odazvali u velikom broju

Fotografisanje sastavni dio svake akcije

Marko Burić

Klub dobrovoljnih davalaca krvi Elektroprivrede Crne Gore u saradnji sa Klubom „Studenti Nikšića“ organizovao je jako uspješnu akciju dobrovoljnog darivanja krvi u Nikšiću. Akciji se odazvalo 87. humanista, a prikupljene su 73 jedinice krvi.

Ovo je prva akcija Kluba DDK EPCG u Nikšiću ove godine, koju tradicionalno organizuje sa studentima i kao i sve prethodne opravdala je očekivanja. Doktorica **Dragica Janičić**, načelnik Odjeljenja za laboratorijsku, kliničku i urgentnu transfuziju, istakla je kako joj je posebno drago što se akciji odazvao veliki broj osoba koje prvi put daruju krv.

- Jako je važno što ima onih koji prvi put daruju krv na ovaj način. Krv treba dati prije nego što bude potrebna nekome i u tome je veliki značaj ovakvih akcija. Naravno, akcije Kluba DDK EPCG su uvijek uspješne, tako je i ova, u saradnji sa studentima, protekla u najboljem redu, navodi doktorica Janičić.

Oni koji su prvi put dali krv saglasni su da svi koji su u mogućnosti i nemaju zdravstvenih barijera treba da savladaju strahove i da shvate kako darivanjem dragocjene tečnosti mogu nekome spasiti život. **Nikola Vukotić**, specijalista kontrole projekata iz Direkcije za poslovni i tehnički razvoj, kaže da je već odavno donio odluku da daruje krv, ali da je čekao da to uradi zajedno sa kolegama.

- Odlučio sam se da učestvujem u ovoj akciji, jer je mnogo lakše kada su tu i ostale kolege i društvo. Atmosfera je odlična i drago mi je što sam danas ovdje sa ostalim humanistima. Smatram da bi darivanje krvi trebalo da bude obaveza svima kojima to zdravlje i omogućava, istakao je Vukotić.

Studenti su se, kao i uvijek, odazvali u velikom broju. Predsjednik Kluba „Studenti Nikšića“, **Velimir Komatina**, naveo je kako je akcija protekla u najboljem redu i da je bilo 20 novih članova, koji su prvi put dali krv.

- Sve više je mladih ljudi koji žele da daruju krv i posebno nam je drago što se tokom akcije odazvao veliki broj studenata koji prvi put daruju dragocjenu tečnost. Iskoristio bih priliku da se zahvalim Klubu DDK EPCG, koji nam uvijek izađe u susret i nadam se da ćemo nastaviti sa dobrom saradnjom - rekao je Komatina.

Klub DDK EPCG narednu akciju dobrovoljnog darivanja krvi organizovaće krajem jula u Herceg Novom.

DOBROVOLJNI DAVAOCI

Sa Skupštine Kluba DDK

Formirana podružnica i u Podgorici

Bojana Laković

Skupština Kluba dobrovoljnih davalaca krvi Elektroprivrede Crne Gore usvojila je Plan rada, kao i prijedlog Finansijskog plana za ovu godinu i dogovorila organizovanje prve akcije darivanja krvi u Podgorici, početkom oktobra. Za koordinatora podružnice kluba DDK u Podgorici imenovan je **Igor Mijušković** iz FC Distribucija.

Skupština je inicirala prijedlog da se Odboru direktora EPCG uputi zahtjev za finansijsku podršku aktivnosti Kluba, s obzirom na društveni značaj dobrovoljnog davanja krvi.

Članovi Skupštine razmatrali su i usvojili i Finansijski izvještaj i Završni račun za 2013. godinu. Ocijenjeno je da je tokom prošle godine od dobrovoljnih priloga pomažućih članova Klub prihodovao 6.069, dok su troškovi iznosili 6.542 eura. Nezastvorene obaveze prema dobavljačima iznose su 173,5 eura. Takođe, Skupština je odlučila da zaduži predsjednika Kluba, **Mitra Vučkovića**, da u konsultaciji sa pravnicima uradi prijedlog novog Statuta usaglašenog sa novim Zakonom o nevladinim organizacijama.

Na sjednici je saopšteno i da su, tokom 2013. godine, ispunjeni svi ciljevi predviđeni Planom i programom rada za proteklu godinu te da je uspješno organizovano šest akcija dobrovoljnog davanja krvi, uz značajnu participaciju u zajedničkim akcijama sa ostalim Klubovima, prije svega u organizaciji Opštinskog odbora dobrovoljnih davalaca krvi Nikšić. Zaključeno je da treba dodatno intenzivirati aktivnosti na promociji Kluba i animiranju novih članova.

DRUŠTVO

NIKŠIĆKI CRVENI KRST DODIJELIO EPCG PRIZNANJE

Plaketa za izuzetnu saradnju

Miodrag Vuković

U okviru izborne Skupštine Opštinske organizacije Crvenog krsta Nikšića upriličena je i svečana dodjela priznanja zaslužnim aktivistima, kolektivima i pojedincima, za njihov doprinos razvoju ove humane organizacije.

Našoj kompaniji je tom prilikom uručena plaketa Crvenog krsta za izuzetan doprinos i podršku u ostvarivanju ciljeva, zadataka i humanitarnih aktivnosti. Priznanje srebrni znak ove organizacije dobili su između ostalih i naše kolege **Mitar Vučković** i **Ratko Pejović**.

Na izornoj Skupštini izabran je novi Upravni odbor organizacije, **Đorđo Milić** za predsjednika Skupštine i odbora, notar **Ljubiša Marković** za potpredsjednika Skupštine, a dosadašnji sekretar Opštinske organizacije Crvenog krsta **Milorad Drekalović** ponovo je dobio povjerenje da i u narednom mandatu bude na toj funkciji.

Najveće priznanje Crvenog krsta Crne Gore, odnosno zlatne medalje uručene su poznatim nikšićkim ljekarima **Ljubu Vučkoviću**, **Voju Maksimoviću** i **Raduši Pejoviću**, kao i humanistima **Čedomiru Miliću** i **Slobodanu Simoviću**.

Zlatni znak organizacije dobili su predsjednik Osnovnog suda **Rade Perišić**, ljekari **Jovan Utješinović** i **Mirko Bogdanović**, kao i **Radomir Milović** i **Dragan Nikolić**, a srebrni znak dr **Mišo Pejaković**, dr **Rajko Pavličić**, **Branka Vujić**, **Nena Ralević**, **Tahir Hajruši**, **Miro Glomazić**, **Milovan Mirković**, **Radislav Đuričić**, **Go-**

ran Damjanović, **Novica Pejović** i **Stevan Šekarić**.

Pored EPCG plakete Crvenog krsta uručene su i: Skupštini opštine Nikšić, pivari "Trebjesa", mesnoj industriji "Goranović", Centru za socijalni rad, gradskom Vodovodu, KUD "Zahumlje" i D.O.O. "Rubeža". Plakete su zavrijedile i nikšićke osnovne škole "Braća Ribar", "Braća Labudović", "Luka Simonović", "Olga Golović" i "Ratko Žarić", zatim Gimnazija, Srednja stručna škola, lokalna RTV, Udruženje penzionera grada i Pješadijski bataljon kopnene vojske Crne Gore.

Skupština je razmatrala i usvojila izvještaje o radu i finansijskom poslovanju nikšićkog Crvenog krsta za prošlu godinu, kao i program rada organizacije za tekuću godinu.

DRUŠTVO

EPCG DONIRALA ZA MOBILIJAR OŠ „LUKA SIMONVIĆ“

Dragocjena POMOĆ

Olivera Vulanović

Elektroprivreda Crne Gore još jednom je pokazala primjer društvene odgovornosti učestvujući u doniranju mobilijara za školsko dvorište OŠ "Luka Simonović". Naime, prije nekoliko dana, u dvorištu ove nikšićke osnovne škole održana je prigodna školska svečanost povodom dobijanja igrališta sa novim rekreativnim i edukativnim

inicijative za koje se nada da će ih biti sve više u Nikšiću. Inače, novo igralište je otvoreno u okviru inicijative udruženja „Roditelji“ pod motom "Vratimo djeci igrališta"!

Zahvaljujući na finansijskoj pomoći EPCG, u vrijednosti od 900 eura, **Ana Lalović**, pedagog OŠ „Luka Simonović“, ističe značaj

odrastanja naše djece. Ona napominje da su u finansiranju ovog projekta učestvovali i lokalna uprava, Hypo Alpe Adria banka, Monte Nik Garden, Viking boje, kao i Savjet roditelja OŠ „Luka Simonović“.

- Prostor sa novim mobilijarom u našem školskom dvorištu poslužiće za socijalizaciju i učenje kroz fizičke aktivnosti i stvaranje osjećaja da je škola đacima drugi dom. Tome će doprinijeti i nove igre koje su đaci i nastavnici osmislili i oslikali na školskom betonskom platou. Atmosferu je ugodnom činila i sadnja cvijeća i ukrasnog bilja koje će oplemeniti ambijent, takođe djelo ruku naših nastavnika i njihovih učenika – rekla nam je Ana Lalatović.

sadržajima. Tom prilikom, gradonačelnik Nikšića, **Veselin Grbović**, najavio je da će lokalna uprava nastaviti da podržava slične

pomoći koji im je pružila naša kompanija kako bi osmislili i u potpunosti realizovali kutak za igru koja je sastavni dio učenja i

Govoreći o motivaciji sa kojom se pristupa akcijama kad je u pitanju dobrobit djece i škole, **Eleonora Albijanić**, rukovodilac Sektora za eksternu komunikaciju Direkcije za odnose sa javnošću, izjavila je da je EPCG sa zadovoljstvom prihvatila poziv udruženja „Roditelji“. me da se priključi akciji obnove dječjih igrališta.

- Od novčane donacije EPCG kupljen je dječji, dvorišni mobilijar. Zahvalna i ozarena dječja lica, kao i njihova posvećenost i želja da se uključe u kreativno oslikavanje raznih igara najbolji su dokaz da je akcija uspela i da je sve bilo vrijedno truda. Nadajmo se da je energija koju su đaci unijeli u sređivanje svog prostora garancija da će se uređeno dvorište i čuvati – rekla je Eleonora Albijanić.

DRUŠTVO

U PARKU VODICE novih 100 sadnica

Bojana Laković

Forum mladi i neformalna edukacija (Forum MNE) je, u partnerstvu s opštinom Pljevlja i JP Čistoća Pljevlja, realizovao veliku građansku akciju sadnje u gradskom parku „Vodice“ u Pljevljima. U akciji, koju su podržale Elektroprivreda Crne Gore i Termoelektrana Pljevlja zasadeno je 100 sadnica jasena, javora, platana, breze i polegle kleke. Akciji je prisustvovalo oko 150 učesnika među kojima su bili donatori, volonteri Foruma MNE, izviđači ali i srednjoškolci iz opštine Pljevlja.

Izvršna direktorka Foruma MNE, **Elvira Hadžibegović Bubanja**, zahvalila se partnerima na projektu i istakla da se ovakve akcije već četvrti put sprovedu u Crnoj Gori, u sklopu projekta „Mladi za zelenu Crnu Goru“ koji finansira fondacija Roc-

Forum MNE, april 2014

Građanska akcija pošumljavanja, Pljevlja

keffeler Brothers.

Forum MNE u ovom projektu saraduje sa mladim ljudima u polju omladinskog

aktivizma ali i sa biznis sektorom u dijelu društveno odgovornog poslovanja, a sve kroz koncept održivog razvoja.

KLUB DOBROVOLJNIH DAVALACA KRVI
ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE AD - NIKŠIĆ

PRIDRUŽI SE

<http://www.epcg.com/o-nama/dobrovoljni-davaoci-krvi-epcg>

**Klub dobrovoljnih davalaca krvi
EPCG AD Nikšić**

dobrovoljni.davaoci@epcg.com

ŽIVOTNA PRIČA

BRANKO TATAR,
 RUKOVODILAC SEKTORA EKSPLOATACIJE HE "PERUĆICA"

Privilegija je biti DIO OVOG KOLEKTIVA

Olivera Vulanović

Branko-Brano Tatar, elektroinženjer, rukovodilac Sektora eksploatacije HE "Perućica", već dvadeset i sedam godina svoje profesionalno znanje i iskustvo vezuje za našu najstariju hidroelektranu. Poslije završenog Elektrotehničkog fakulteta, smjer energetika, u Podgorici, godinu dana je radio kao predavač u Školskom centru u Nikšiću. Taj posao je doživio kao privremeno rješenje jer je, kaže, san svakog inženjera njegovog profila rad u hidroelektrani poput HE "Perućica". To nije neobično za one koji znaju koliko je Elektrotehnički fakultet zahtjevan i koliko iziskuje odricanja. Početak nastave, priča sa osmijehom Brano, obilježile su riječi jednog od profesora koji je proročki konstatovao: "Koliko ovdje vidim budućih pravnika i ekonomista!" Bio je u pravu. Brano je jedan od dvadesetorice koji su završili, od dvije stotine koliko ih je, te godine, upisalo elektrotehniku.

U HE "Perućica" počinje kao vođa smjene i od prvog dana se "nalazi" sa kolegama – i profesionalno i ljudski. Priča nam da je Sektor eksploatacije uvijek važio za složan kolektiv. To se naročito odnosi na smjenske radnike koji, po prirodi posla, moraju sarađivati i u poslu i privatno. Od prije dvije godine na čelu je Sektora koji se bavi praćenjem procesa proizvodnje i funkcionisanjem pogona, kao i pravovremenim otklanjanjem nedo-

stataka za koje nije potrebno angažovanje specijalizovanih radnika. Branova priča o elektrani teče lijepo i bez prekida, ali kad se "dohvatimo" ličnih podataka, nailazimo na zid ćutanja. Vrlo škrt kad priča o sebi, naš sagovornik je od onih koji ne vole ni najbezazleniji, ni najopravdaniji vid "reklame". Slučajno saznajemo da je i dobrovoljni davalac krvi, član DDK EPCG, ali se ne upuštamo u priču znajući da tek humanost, za njega, isključuje svaku vrstu pu-

broj ljudi.

Veliki broj ljudi ima i problem neosmišljenog i neispunjenog slobodnog vremena. Brano nije jedan od njih. Od 1985. godine je posvećen svom hobi, pčelarstvu, koji upražnjava iz oduševljenja i želje za druženjem sa prirodom. Kao mladi držao je i golubove, volio lov i ribolov. Priča nam da ga pčelarstvo opušta, tako da poslije odlaska u pčelinjak kući stiže umoran, ali zadovoljan, lišen negativnog naboja kojeg proizvodi svakodnevice. Reklo bi se da u svakom poslu kojeg se prihvati ide do kraja. Brano je počeo, kao i svi, sa manjim brojem društava, a danas posjeduje trista košnica, što je ogroman broj koji traži veliko i stalno angažovanje.

Branko Tatar kod svog pčelinjaka

bliciteta. Zato nam preostaje da posredno zaključujemo o tome kakav je Brano kao radnik i čovjek, prateći sa koliko pažnje govori o kolegama, a sa koliko posvećenosti o hidroelektrani koja, reklo bi se, za njega nije samo mjesto koje ga "hljebom hrani" već mnogo više od toga. Kaže da se veliki trud uložen tokom studiranja vraća u vidu zadovoljstva poslom koji obavlja. Privilegiju da ovo kaže danas nema veliki

Potvrda da je uspješan kao pčelar stigla je 2008. godine kad je bio rekorder Crne Gore po broju košnica i proizvedenog meda. Tom prilikom je od ministarstva poljoprivrede dobio plaketu i značku kao najuspješniji proizvođač u državi. Iako najveći teret ponese on, veliku pomoć oko pčela pruža mu i porodica bez koje ne bi mogao istrajati u ovom plemenitom zanatu.

To je bilo sve što smo čuli od Brana. Na odlasku nam je rekao da, ako nas još nešto interesuje o elektrani, da mu se javimo. Ali, samo o elektrani. Njegovo je, izgleda, da radi, ne i da priča o tome.

MLADE NADE

AMEL NURKOVIĆ,
ELEKTROMONTER U ED ROŽAJE

Porodica i posao *me čine srećnim*

Marko Burić

Amel Nurković (31) je naš mladi kolega, koji već 13 godina radi kao elektromonter u Elektrodistribuciji Rožaje. U EPCG se zaposlio 2001. godine, nakon probnog rada dobio je rješenje na neodređeno. Kaže da tada nije mogao da bira koje će radno mjesto pokrivati, ali da ne žali, jer je u potpunosti zadovoljan poslom koji obavlja.

- Možda sam mogao kasnije da promijenim radno mjesto, ali uopšte o tome nisam razmišljao. Volim monterski posao, jako je energičan, a ponekad i izazovan. Takođe, ako mogu tako da kažem, ostao sam vjeran svojim kolegama, atmosfera u našem timu je odlična - ističe visoki strukovni inženjer elektrotehnike.

Tokom dugogodišnjeg terenskog rada upoznao se sa gotovo svim stubovima, niskonaponskim i visokonaponskim mrežama u Rožajama. I pored brojnih intervencija koje je imao, Amel tvrdi kako nikada do sada nije doživio nijednu nezgodu. Jasno je i zbog čega - „ako svi odrade svoj posao kako treba, nema greške“.

- Mi smo jako dobro organizovana ekipa. Svi znaju šta je njihov dio posla, pristupamo izvršenju zadataka jako odgovorno i zbog toga do sada nije bilo problema. Vjerujem da ćemo u istom ritmu i nastaviti - kaže Amel i dodaje kako mu je sada znatno lakše nego kada je počinjao, a u prilog tome ide i nova HTZ oprema za koju ima samo riječi hvale.

Iako malobrojna, ekipa u Rožajama stiže da odradi svaki zadatak. Međuljudski odnosi su na najvećem nivou, pomažu jedni drugima, a Amel navodi kako su svi saglasni da posao nikada ne smije da trpi.

Amel Nurković se sprema da izvrši radni zadatak

- U Rožajama ima dosta nepristupačnog terena, do kojeg je, posebno tokom zime, teško doći. Ipak, nijedna prepreka nas ne može zaustaviti da završimo posao u naj-

velika podrška u životu, a najviše radosti donose mu sinovi **Ahmed** (tri godine) i **Kerim** (tri mjeseca). Pored obaveza na poslu i u porodici, uvijek nađe vremena za svoj najveći hobi - mali fudbal.

Monterski posao je i izazovan: Amel Nurković

kraćem mogućem roku i da kupcima obezbijedimo stabilno napajanje, što nam je i osnovni cilj - kaže naš sagovornik.

Nakon napornog radnog dana Amela kući čeka topla porodična atmosfera, takođe energična, jer djeca traže pažnju i žele da se igraju sa tatom. Supruga **Meliha** mu je

- To je praktično spoj lijepog i korisnog. Volim da igram mali fudbal, a na taj način održavam i kondiciju, koja je neophodna za monterski posao, posebno u zimskom periodu, kada moramo da uložimo dodatne napore kako bi završili posao - objašnjava Amel.

Kolege za Amela kažu kako je jako pozitivna ličnost, gotovo uvijek sa osmijehom na licu. Tako je i našu ekipu dočekaio prilikom izvršavanja zadatka na terenu. Kaže da ima dovoljno razloga da bude srećan, a posebno izdvaja dva - zdrava i lijepa porodica, kao i to što radi u jednoj od najvećih kompanija u Crnoj Gori, što je, kako nam je i sam rekao, privilegija.

SA SVIH *meridijana*

Bojana Laković

[/www.croenergo.eu/](http://www.croenergo.eu/)

Kuća koja prati kretanje Sunca

Džon Ardiolo iz MAG Constructionsa naručio je od arhitektonskog studija DNA izgradnju kuće koja slijedi Sunce. Iako se na prvi pogled ne razlikuje od drugih modernih kuća u stambenom predgrađu australskog glavnog grada, kada zasija Sunce počne i tiha, spora rotacija cijele kuće. Kuća je nazvana "girasole", što na italijanskom znači suncokret, a osim praćenja Sunca ova kuća u sebi skriva još mnogo zelenih karakteristika. Tako na primjer, stanari kuće mogu upravljati rotacijom i za manje od 10 minuta u potpunosti zarotirati kuću uz pomoć aplikacije na iPad-u. Tokom ljetnih mjeseci, fotonaponsko polje na krovu proizvodi znatno više energije nego što je potrebno, tako da stanari osim uživanja u besplatnoj energiji, dodatno i zarade prodajom u mrežu. Ostakljeni dnevni boravak omogućava ulazak zimske svjetlosti koja zagrijava kuću bez paljenja grijanja, dok se ljeti kuća sama hladi uz pomoć niskoenergetskih stakala sa reflektujućim premazom.

Prenosna i samoodrživa vikendica

[/www.s-archetype.com/](http://www.s-archetype.com/)

Dizajneri iz grčkog studija S-Archetype osmislili su malenu, prenosivu i samoodrživu stambenu jedinicu koja se može postaviti na bilo kojoj lokaciji, nezavisno od pristupa električnoj mreži.

Chamfer House je, prema riječima dizajnera koji stoje iza projekta, idealni stambeni prostor za moderne nomade. Čisti i moderni dizajn ove "zeleno" vikendice omogućava smještaj na plaži, u šumi ili čak na vrhu zgrade bez remećenja vizuelnog utiska okoline, dok materijali korišteni tokom izgradnje dodatno naglašavaju zelenu orijentaciju projekta. Elegantan dizajn i otvoreni dnevni prostor sa prozorima od poda do plafona, pružaju prekrasan pogled na krajolik u kojem je smještena kuća.

Energetski neutralna studentska rezidencija

[/www.cubo.dk/](http://www.cubo.dk/)

Arhitektonski studiji CUBO Arkitekter i TERROIR nedavno su završili izgradnju novog, energetski neutralnog doma za studente kojeg odlikuje niz "zelenih" karakteristika. Iako spolja ova rezidencijalna sedmospratnica ne odudara od okolnih zgrada, unutrašnji prostor krije nekoliko zanimljivih i inovativnih primjena energetski neutralnog dizajna koji je prilagođen danskim klimatskim uslovima. Kubni oblik zgrade integralni je dio energetski efikasnog dizajna budući da, kroz svoj kompaktni volumen, osigurava najbolji mogući pogled stanarima.

Studentski stanovi smješteni su oko velikog atrijuma, koji mijenja boju u zavisnosti od sprata, pa je tako prizemlje žute boje, dok su najviši spratovi crvene boje. Uključivanjem atrijuma u tijelo zgrade, te njegovim grijanjem na 20 stepeni Celzijusa, značajno se smanjila potrošnja energije unutar zgrade.

KOLUMNA

MR BOŠKO BOGETIĆ, dipl.el.ing (II)

IZVORI ELEKTRIČNE ENERGIJE U OPŠTINI CETINJE

OPŠTINA CETINJE SA VIŠE OD 11 HILJADA POTROŠAČA, NAPAJA SE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM IZ ELEKTROENERGETSKOG SISTEMA CRNE GORE SA TRAFOSTANICE 110/35 KV „CETINJE“ I IZ DVIJE MALE HIDROELEKTRANE: „RIJEKA CRNOJEVIĆA“ I „PODGOR“, NA NJENOJ TERITORIJI. TOKOM I I II FAZE ELEKTRIFIKACIJE CRNE GORE, U POTPUNOSTI JE ZAVRŠENA ELEKTRIFIKACIJA GRADSKOG I RURALNOG (SEOSKOG) PODRUČJA PRIJESTONICE. U OVOM RADU OBRAĐEN JE DOSADAŠNJI RAZVOJ ELEKTROENERGETIKE I DATA OCJENA POSTOJEĆEG STANJA. PORED TOGA, NA SAMOM POČETKU, DAT JE OSVRT NA POČETAK RAZVOJA ELEKTROENERGETIKE NA CETINJU I U CRNOJ GORI PRIJE 100 GODINA.

MHE „PODGOR“

Prva hidroelektrana u Crnoj Gori izgrađena je u Podgoru, u opštini Cetinje, 1937. godine. Elektromašinska oprema rekonstruirana je 1979. godine.

Građevinske objekte ove hidroelektrane čine:

- Objekat vodozahvata: betonska pregrada visine 4 metra, bočni potporni zid sa slapištem koje je izrađeno od kamenih blokova;
- Dovodni kanal, koji služi za dovod vode od vodozahvata do vodostana je zatvore-

nog tipa, a ima pravougaoni poprečni presjek (1,5 x 1,0 metara).

- Vodostan je betonska konstrukcija, čije su dimenzije 12 x 4 x 1,5 m, na kojoj se nalazi zahvatna građevina za cjevovod i preliv za evakuaciju velikih voda;
- Od vodostana do hidroelektrane voda se dovodi metalnim cjevovodom (prečnika 0,7 m i dužine 150 m). Prije

turbine, u mašinskoj zgradi je ugrađen predturbinski zatvarač.

U mašinskoj zgradi ugrađen je jedan agregat sa turbinom tipa Michell Ossberger, koja ima sljedeće karakteristike:

- nominalnu snagu | 395 KW,
- korisni pad | 54 metra,
- nominalni protok | 0,9 m³/s.

Ugrađen je generator sledećih karakteristika:

- nominalna snaga | 0,465 kVA,
- napon na generatoru | 0,4 kV,
- faktor snage | 0,8.

Godišnji plan proizvodnje ove hidroelektrane iznosi 0,7 miliona kWh električne energije. U dosadašnjem radu proizvodnja je često prelazila vrijednost veću od milion kWh, dok je prosjek ostvarene proizvodnje na nivou planirane.

U mašinskoj zgradi je ugrađen i blok transformator snage prenosnog odnosa 0,4/6 kV i nominalne snage 400 kVA.

MHE „Podgor“ može obezbijediti najnužnije napajanje potrošača na vodoizvorima vodovoda Cetinja i Budve, u slučaju neraspoloženosti dalekovoda 35 kV, preko kojih se u normalnom pogonskom stanju napajaju ovi važni potrošači.

Postojeće stanje ugrađene hidromašinske opreme, kao i stanje građevinskih objekata nije zadovoljavajuće, tako da je u narednom periodu potrebno rekonstruisati i revitalizovati.

MHE „RIJEKA CRNOJEVIĆA“

Ova elektrana, instalisane snage 200 kW i instalisanog proticaja 1,1 m³/s, puštena je u pogon 1938. godine. Rekonstruisana je 1980. godine, kada je ugrađena nova turbina instalisane snage 555 kW, a instalisani proticaj povećan na 3,0 m³/s.

Građevinske objekte hidroelektrane čine:

- Vodozahvat sa potrebnom opremom

(gruba rešetka i tablasti zatvarač na ulazu u odvodni kanal) čini betonska pregrada visine 4 metra i dužine 12 metara;

- Od vodozahvata do vodostana je izgrađen otvoreni betonski kanal, presjeka 1,5 x 1 m,
- Vodozahvat za cjevovod sadrži i konstrukciju - preliv za odvod viška voda koji u postojećim uslovima nema dovoljan kapacitet, tako da pri velikim vodama dolazi do nekontrolisanog preliivanja voda, koje potkopavaju konstrukciju vodozahvata i

ugrožavaju zgradu elektrane;

- Cjevovod dužine 35 metara i prečnika 0,7 metara, a na njegovom kraju je ugrađen predturbinski zatvarač;

- Odvodna vada ne odgovara novougrađenoj turbini. Ugrađen je jedan agregat sa turbinom tipa Michell Osseberger, koja ima sljedeće parametre:

- nominalna snaga | 555 kW,
- korisni pad | 22,7 m,
- instalisani proticaj | 3,0 m³/s.

Ugrađen je generator, koji ima:

- nominalnu snagu | 650 kVA,
- generatorski napon | 0,4 kV i
- nominalni faktor snage | 0,8.

Pored navedene opreme, ugrađen je i blok transformator snage 630 KVA prenosnog odnosa 0,4/10 kV. Planirana godišnja proizvodnja elektrane iznosi 0,79 miliona kWh, a može da radi paralelno sa distributivnom mrežom i u ostrvskom režimu rada. Prosječno ostvarena godišnja proizvodnja značajno je niža od planirane. Izuzetak je 1992.godina, kada je ostvareno 0,902 GWh.

PRIKLJUČAK DISTRIBUTIVNE MREŽE CETINJA NA ELEKTROENERGETSKI SISTEM CRNE GORE

Povoljan raspored koridora prenosne mreže 110KV i njihovo priključenje na trafostanicu 110/35 kV Cetinje usloveli su i omogućili da potrošači električne energije u opštini Cetinje budu relativno jednostavno priključeni na podsistem prenosa elektroenergetskog sistema Crne Gore. Na taj način obezbijedeno je sigurnije i kvalitetnije napajanje potrošača električnom energijom na tom području. Pored ovoga, stvoreni su uslovi, da se u narednom planskom periodu obezbijede rastuće potrebe za električnom energijom u tom području. Postojeće stanje elektroenergetike Prijestonice karakterišu sljedeći energetske objekti:

- Trafostanica 110/35 kV „Cetinje“ sa ugrađena dva transformatora snage (20+ 31,5) MVA i dva dalekovoda 110 kV: „Cetinje“-TS 110/35 kV „Budva“ i „Cetinje“-TS 400/110 kV „Podgorica 2“. Na ovaj način su stvoreni uslovi za sigurno

snabdijevanje potrošača električnom energijom u opštini Cetinje.

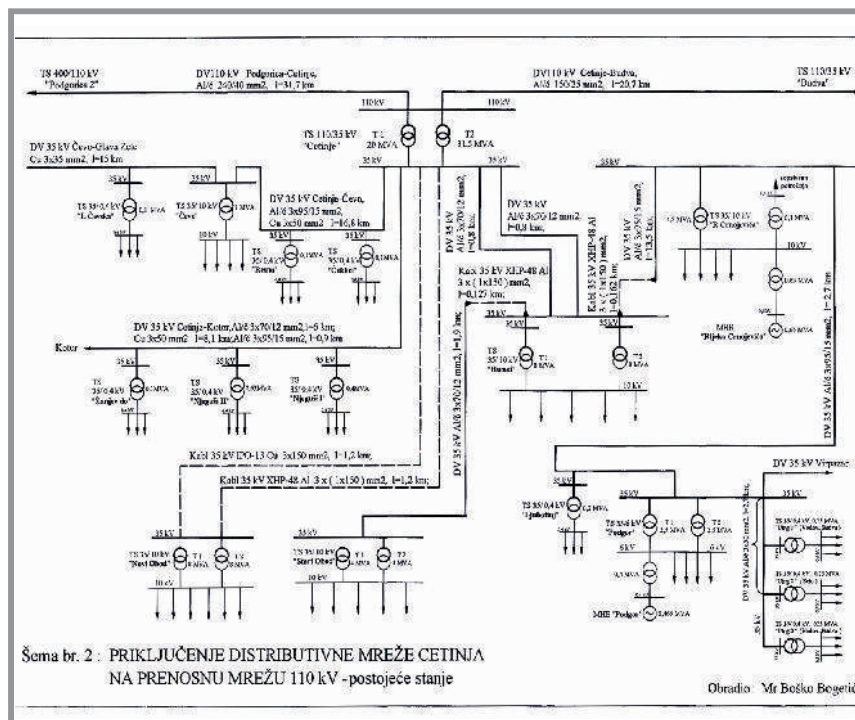
- Najveći broj potrošača ED Cetinja se napaja iz TS 110/35 kV „Cetinje“, preko 5 TS 35/10 kV i 12 TS 35/0,4 kV. Poed ovoga, mali dio potrošača se napaja iz: MHE „Podgor“, MHE „Rijeka Crnojevića“, zatim iz ED Nikšić, ED Bar i iz MHE „Glava Zete“.

Ovakav način snabdijevanja električnom energijom omogućava ispunjavanje osnovnih ciljeva prostornog koncepta razvoja opštine Cetinje.

Koridori dalekovoda 110 kV i 400 kV koji

EES Crne Gore i EES Italije preko HVDC bipolarnog podmorskog kabla +/- 500 kV, prenosnog kapaciteta 2x500 MW, a čija dužina iznosi oko 375 kilometara. Sastavni dio ovog priključenja će biti i konvertorsko postrojenje u Lastvi.

- U II fazi realizacije podmorskog bipolarnog kabla +/-500 kV, koji će povezivati EES Crne Gore i EES Italije, planira se izgradnja DV 400 kV „Lastva Grbaljska-Pljevlja“, tj. DV 400 kV TS 400/110 kV (L.Grbaljska) - TS 400/110/35 kV „Brezna“ i DV 400 kV, TS 400/110/35 kV

prolaze i koji će prolaziti preko teritorije opštine Cetinje:

- Preko teritorije opštine Cetinje prolazi dio koridora DV 400 kV „Podgorica-Trebinje“.

- DV 110 kV „Cetinje-Budva“ i DV 110 kV „Cetinje-Podgorica“ imaju koridore koji svojim većim dijelom prolaze kroz opštinu Cetinje.

Planirani su sljedeći koridori dalekovoda 400 kV, koji će prolaziti teritorijom opštine Cetinje:

- Prema aktuelnom Planu razvoja prenosne mreže u Crnoj Gori, DV 400 kV „Podgorica-Trebinje“ će biti prekinut u reonu Čeva. Od Čeva do buduće trafostanice 400/110 kV, 2x300 MVA u Lastvi Grbaljskoj (po sistemu ulaz-izlaz), biće izgrađena dva dalekovoda 400 kV. Ovakav način priključenja ove TS 400/110 kV na EES Crne Gore, predstavlja I fazu povezivanja

„Brezna-Pljevlja“. U TS „Brezna“ planira se ugradnja dva transformatora snage po 300 MVA.

Kod izrade Prostorno-urbanističkog plana Cetinja treba voditi računa, da uz postojeće koridore dalekovoda 110 kV i 400 kV, dijelom teritorije opštine Cetinje prolaze koridori tri dalekovoda 400 kV od Lastve Grbaljske, istočnim dijelom nacionalnog parka Lovćen, preko Bajica do Čeva, a dalje i koridor jednog dalekovoda 400 kV prema opštini Nikšić (DV „Lastva-Čevo – Brezna-Pljevlja“).

Priključak ED mreže u opštini Cetinje na podsistem prenosa (na napon 110 kV) EES Crne Gore, kao i priključenje malih hidroelektrana „Rijeka Crnojevića“ i „Podgor“ na Distributivnu mrežu Cetinja, prikazano je na Šemi br.2.

STRUČNI OSVRT (III)

MR BORISLAV BRNJADA, DIPL. EL. ING.

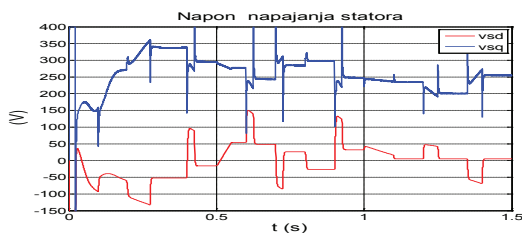
Modifikovani proračun *fluksa magnećenja i kompenzacije* zasićenja vektorski upravljane asinhronne mašine

U dva prethodna rada predmet interesovanja bila su tranzientna radna stanja uslijed uticaja mehaničkih i magnetskih osobina materijala od koga su sačinjeni dijelovi pogona za konverziju energije.

U trećem radu osnovni cilj je da se modeluje vektorsko upravljanje asinhronom mašinom sa nelinearnom magnetskom karakteristikom uz što efikasniju konverziju energije. Naime, u pogonima za proizvodnju ili upotrebu električne energije koji koriste asinhronu mašinu, dolazi do čestih prelazaka iz jednog u drugo radno stanje, praćeno tranzientnim radnim režimom. Skraćenje vremena trajanja tranzientnih režima rada poboljšava efikasnost pogona. U slučaju pogona za proizvodnju električne energije promjenljive snage dodatni cilj je da se prati maksimalna snaga koja se može dobiti iz pogonskog medijuma, npr. vjetra ili vode. U slučaju pogona za upotrebu električne energije dodatni cilj je da se prate referentne vrijednosti veličina koje su potrebne za odvijanje procesa. U oba slučaja postiže se efikasna konverzija energije primjenom vektorskog upravljanja asinhronom mašinom.

U toku pripreme studije, analizom radova vezanih za vektorsko upravljanje uočio sam da se u većini razmatra vektorsko upravljanje asinhronom mašinom sa linearnom magnetskom karakteristikom. U dijelu radova koji su analizirali vektorsko upravljanje mašine sa nelinearnom magnetskom karakteristikom uočeno je da se kao varijable stanja koriste struje statora i rotora. Zato sam odlučio da analizi vektorskog upravljanja pristupim na drugačiji način, tj. da za slučaj nelinearne magnetske karakteristike kao varijable stanja koristim flukseve statora i rotora što u nekim slučajevima ima određene prednosti.

Za asinhronu mašinu sa nelinearnom, zasićenom magnetskom karakteristikom, kod vektorskog upravljanja praćenjem rotorskog fluksa, važi relacija za rotorski fluks:

Slika 8. Napon napajanja statora asinhronne mašine

$$\frac{d\psi_r}{dt} = -\frac{R_r}{L_{\sigma r}}(\psi_r - \psi_{md(sat)}) \quad (5)$$

Dok je relacija za klizanje:

$$(\omega - \omega_r) = \omega_{sl} = \frac{R_r}{\psi_r L_{\sigma r}} \psi_{mq(sat)} \quad (6)$$

Za elektromagnetski moment vrijedi:

$$Te = \frac{3P}{4L_{\sigma r}} \psi_r \psi_{mq(sat)} \quad (7)$$

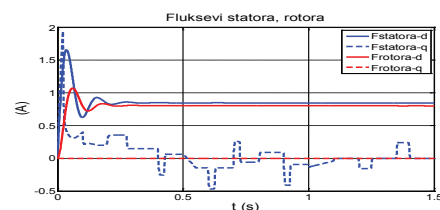
dok su naponi napajanja neophodni za upravljanje dati sa:

$$v_{ds} = \frac{R_s}{L_{\sigma s}} \psi_{sd} - \frac{R_s}{L_{\sigma s}} \psi_{md(sat)} - \omega_e \Psi_{qs} \quad (8a)$$

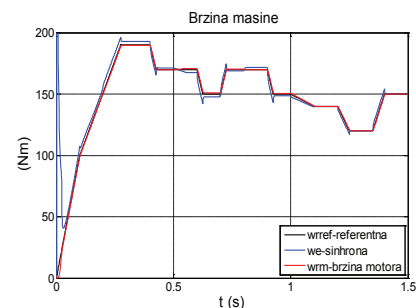
$$v_{qs} = \frac{R_s}{L_{\sigma s}} \psi_{sq} - \frac{R_s}{L_{\sigma s}} \psi_{mq(sat)} + \omega_e \Psi_{ds} \quad (8b)$$

gdje je ψ fluks, T_e elektromagnetski moment, v napon, ω ugaona brzina, R omske otpornosti, L induktivnosti dok su značenja indeksa: r za rotor, s za stator, d direktna i q poprečna komponenta, m međusobni, sat za zasićenje, ω_r ugaona i ω_e sinhrona brzina rotora.

Na slici 8. Prema jednačinama (8a,b) dati su upravljački na-

Slika 9. Fluksevi statora i rotora

Slika 11. Brzina mašine; kombinovani motorski i generatorski rad pona neophodni za postizavanje referentnih veličina brzine momenta i snage.

Na slici 9 dati su fluksevi statora i rotora. Sa nje se može uočiti da je postignuto da je $F_{dr} = F_r$ i da je $F_{qr} = 0$ što je osnovna karakteristika upravo rotorskim fluksom orjentisanog vektorskog upravljanja.

Iz slike 10. vidi se, imajući u vidu da plava linija predstavlja sinhronu brzinu, vidi se da asinhrona mašina više puta iz motorskog rada ($\omega_e > \omega_r$) prelazi u generatorski rad ($\omega_e < \omega_r$) i obratno.

Sa slike 10. može se uočiti da promjena radnog režima (promjeni brzine ili momenta) traje vrlo kratko, što je zasluga primjene rotorskim fluksom vođenog vektorskog upravljanja.

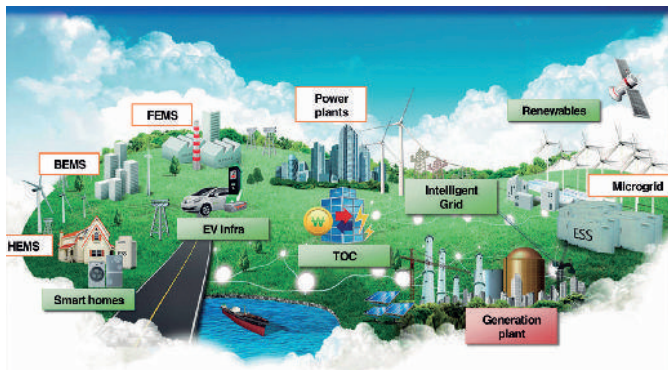
Kratko trajanje prelaznog režima između dva stacionarna radna stanja kod vektorskog upravljanja, u poređenju sa direktnim napajanjem, rezultira, pored ostalog i većom efikasnošću samog pogona. Dodatni kvalitet ovog rada je što je vektorsko upravljanje ostvareno uz uvažavanje nelinearne, zasićene karakteristike magnećenja asinhronne mašine, upotrebom flukseva statora i rotora kao varijabli stanja.

IT SVIJET

Pametna MREŽA

Marko Burić

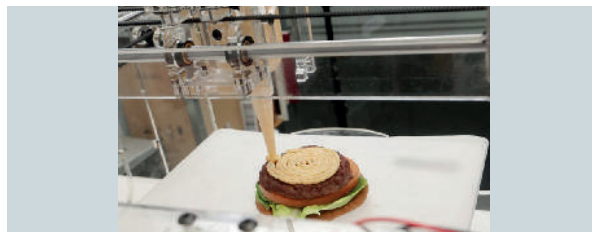
Pod pojmom smart grid podrazumijeva se inteligentna mreža koja koristi napredne digitalne komunikacijske tehnologije da nadgleda i obezbijedi trenutno upravljanje i kontrolu protoka energije od proizvođača do potrošača. Moguće je mjeriti različite vidove energije – električnu energiju, vodu, gas, povezivanjem brojila u jedinstvenu komunikacionu mrežu. U svijetu su u velikoj ekspanziji sistemi za takozvano pametno mjerenje (smart metering) u oblasti elektroenergetike. Ti sistemi omogućavaju potrošačima aktivniju ulogu na tržištu energije i u okviru izbora distributivnih mreža.

U centru digitalizacije mreže je digitalno opremljeno ili pametno brojilo povezano sa internetom, koje predstavlja interfejs između krajnjih potrošača i provajdera, i koje se ponaša kao veza za dvosmjernu komunikaciju. Ta brojila obezbjeđuju kupcima i firmama podatke o cijeni energije i potrošnji, kao i vremenu i količini potrošene energije.

Stručnjaci tvrde da će pametna mreža budućnosti moći da koordinira današnje veoma centralizovane elektrane i brzorastući broj disperzovanih, manjih energetske izvora.

Popularni IT svijet KUĆNI 3D ŠTAMPAČ

U pitanju je jedan od onih impresivnih uređaja za koje naučnici tvrde da mogu kao čarolijom da stvore bilo šta - od šahovskih figura, i automobilčića - igraćaka, pa do kostiju, oružja i gitara.

Sada su se, međutim, istraživači koji rade na 3D štampačima koncentrisali da unesu revoluciju u ishranu i lansirali su prvi štampač hrane za domaću upotrebu. Nazvan je "Fudini", tvrde da predstavlja kombinaciju "tehnologije, hrane, umjetnosti i dizajna", a može da napravi bilo šta, od čokoladnih štaglica, do raviola.

Očekuje se da će uređaj moći da se kupi već sredinom 2014, po cijeni od oko 100 eura. Da bi radio treba ga opremiti i kapsulom napunjenom svježim sastojcima koje određeno jelo zahtijeva. Korisnik zatim bira izgled hrane na kontrolnoj tabli uređaja, a hrana se "štampa" tako što se u slojevima nanose različiti sastojci.

PRVA "SLANA SOBA" U CRNOJ GORI

Slana soba je imitacija prirodne slane pećine (obložena solju sa svih strana – oko 2,5 tone kamene soli) čija je mikroklima ljekovita. Dodatnim doziranim, uduvavanjem, najfinijih čestica kamene soli, putem halogeneratora, terapijski efekti se mogu povećati određene bolesti. Bezbjedna je, neinvazivna i prijatna za sve uzraste. Vrijeme oporavka se kod hroničnih bolesti skraćuje mobilisanjem imunoloških snaga organizma, a kod alergijskih promjena se skraćuje učestalost i intenzitet promjena.

EFIKASNOST TERAPIJE POTVRĐENA KOD OSOBA KOJE PATE OD:

- bolesti disajnih puteva (alergije, astma, bronhitis, faringitis, hrkanje, laringitis, pušački kašalj, rinitis, sinuzitis, tonzilitis, traheitis,)
- kožnih problema (alergijski dermatitisi, ekcemi, psorijaza, seboreja)
- učestalih virusnih i bakterijskih infekcija
- oboljenja koštano-zglobno-mišićnog sistema (artritis, miozitis, stanja nakon povreda, operacija)
- stresa i nesanic

Terapija djeluje antistresno, povećava kapacitet pluća, djeluje antiseptički na cijeli organizam, opušta i smiruje.

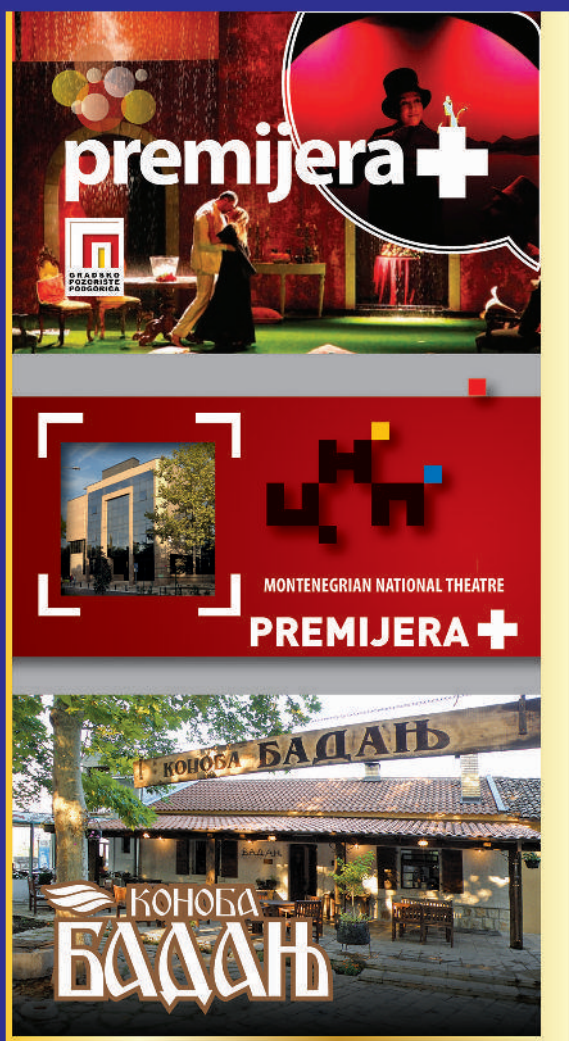
Preporučeni broj terapija je 7-18 terapija u zavisnosti od bolesti koja se tretira. Vrijeme trajanja terapije za odrasle je 40 minuta a za djecu 25 minuta.

OD NEDAVNO, ZAPOSLENI U EPCG, USLUGE "SLANE SOBE" MOGU PLAĆATI U RATAMA, PREKO SOZ-A.

VIŠE INFORMACIJA MOŽETE SAZNATI NA INTERNET STRANICI WWW.SLANASOBA.ME ILI NA TEL: 020/228-105, 069/411-125.
ADRESA PRVE "SLANE SOBE" U GRNOJ GORI JE: BULEVAR DŽORDŽA VAŠINGTONA BR. 31 (KOD ZGRADE MAXIM) PODGORICA.

COOLCARD

**Gradsko pozorište-Podgorica,
Crnogorsko Narodno pozorište-Podgorica
i konoba Badanj. Virpazar u saradnji sa firmom
„COOL CARD“ D.O.O.-Podgorica su napravili
V.I.P. kartice koje Vam omogućavaju popust
Pri kupovini ulaznica/korišćenje usluga.**

Za sve informacije možete u firmi „COOL CARD“

+382 68 820 954, +382 68 820 951

cool.card@yahoo.com

Aerodromska 26
81000 Podgorica, MNE

Kartica za Gradsko Pozorište važi do 31.12.2014, i važi za lutkarsku, dramsku i večernju scenu. Ona omogućava kupovinu po 10 ulaznica sa 50% popusta za svaku scenu i stalni popust. Kartica glasi na donosioca i kupovinu do 4 ulaznice sa popustom za svaku predstavu. Cijena kartice je 10 eura.

Kartica za CNP važi do 31.12.2015 i omogućava kupovinu 12 ulaznica sa 50% popusta za repertoar CNP. Kartica za konobu "Badanj"-Virpazar važi do 31.12.2014 i omogućava 50% popusta na 4 obroka (usluge hrane i pića) i 20% stalnog popusta za usluge hrane i pića. Komplet kartica za CNP i konobu Badanj je po cijeni od 10 eura.

PREPORUKE

za čitanje

PRIPREMILA: Bojana LAKOVIĆ

DEVETI SAJAM KNJIGA U PODGORICI

Riječi stvaraju mostove

Međunarodni sajam knjiga, deveti po redu, održan je u Podgorici od sedmog do 13. maja, a pored crnogorskih i izdavača iz regiona, posjetiocima su se predstavili i pisci iz Italije. Sajam "Ti i knjiga" otvorili su italijanski pisac Federiko Moća, ministarka nauke Sanja Vlahović i italijanski ambasador u Crnoj Gori Vinćenco del Monaco. Oni su poručili da su knjige izvor novih znanja i da je, bez obzira na nove tehnologije, knjiga besmrtna, nezamjenjiva i čini okosnicu kulture, nauke i obrazovanja.

"Ljepota knjige je upravo u tome što preko riječi stvara mostove koji povezuju zemlje i omogućava piscima da steknu toliko prijatelja", poručio je Moća.

Fokus ovogodišnjeg sajma bio je na domaćim stvaralocima, pa su se u toku sedam dana predstavili **Tanja Bakić, Dragana Tripković, Pavle Goranović, Ognjen Spahić,**

Balša Brković, Nikola Nikolić i Stefan Bošković. Pored njih, svoje stvaralaštvo predstavili su i autori iz regiona, kao što su **Aleksandra Gatalica, Marija Jovanović, Dragan Velikić, Marko Vidojković...**

Sajam je zatvoren dodjelom nagrada, pa je za najboljeg izdavača proglašena je hrvatska kuća „Fraktura“ iz Zagreba. Za najveće izdavačke poduhvate proglašeni su dvotomna monografija „Crna Gora i Habzburška monarhija 1715-1918“, autora N. Martinovića u izdanju „Oktoih“ i monografija „Zdravko Velimirović – život i film“ Tomislava Gavrića u izdanju Književne zadruge Srpskog narodnog vijeća iz Podgorice. Najboljom edicijom proglašena je biblioteka „Ars poetika“, u izdanju Instituta za crnogorski jezik i književnost, dok je za unapređenje dječjeg izdavaštva nagrađen je Grafički atelje „Dereta“ za ciklus knjiga „Dnevnik Šonjavka“ američkog autora Džefa Kinija. Za najbolje opremljeno umjetničko izdanje nagrađeni su „Atlas pravoslavne ikone“ u izdanju moskovske „Teorije“ i „Ikonopisci srpskih seoba“ u izdanju novosadskog „Prometeja“ i Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture Vojvodine. Najbolje opremljena edicija je „Sabrana dela“ izdavača „Paideia“ iz Beograda.

Federiko Moća *Čovjek koji nije želio da voli*

U ovom romanu Federika Moće uživamo u priči o uzbuđljivom susretu dvije izgubljene duše pune ljubavi i strasti. Slojevit i složen roman koji obilježava novu etapu u pisanju autora čije knjige čitaju milioni mladih ljudi širom svijeta.

Tankredi je muškarac iz snova: poseduje ostrvo na Fidžiju, predivne vile po cijelom svijetu, privatne avione ali i neodoljivu privlačnost. Sve žene, prije ili kasnije, pokleknu pred njegovim šarmom. Ipak, on je čovjek koji ne želi da voli, jer ne uspijeva da zaboravi ljubavnu ranu iz prošlosti koja ga je zauvek promijenila i zbog koje mrzi sreću. To se mijenja kada u crkvi sretne Sofiju, nekada svjetsku pijanističku nadu, a sada nastavnicu koja je prestala da svira zbog zavjeta ljubavi. Dovoljan je samo jedan pogled da Tankredija očara ta žena, a i on je očarao nju, iako Sofija ima svoju ljubav - Andrea, i ta ljubav je vječna. Tankredi misli da možda postoji način da je osvoji i odlučuje da ga u tom naumu ništa neće zaustaviti...

SPORT I REKREACIJA

ŠK Elektroprivreda

OSVOJIO KUP CRNE GORE

Šahovski klub Elektroprivreda iz Nikšića pobjednik je Kupa Crne Gore u za 2014. godinu. U finalnom meču odigranom 27. aprila Elektroprivreda je savladala Ekipu ŠK Nikšić sa ubjedljivih 3:1 pobjedama **Bora Miljanića** protiv **Aleksandra Perševića** i **Marka Krivokapića** protiv **Zorana Cerovića** na trećoj i četvrtoj tabli. Partije između **Dragana Kosića** i **Slaviše Brenja** na prvoj i **Jovana Milovića** i **Igora Sarića**

na drugoj tabli završene su remijem. Igrači Elektroprivrede tokom cijelog takmičenja nijesu izgubili nijednu partiju, a u četvrtfinalu su izbacili prvog favorita po rejtingu ekipu Budućnosti, tako da će novouvedeni prelazni pehar Šahovskog saveza za pobjednika Kupa Crne Gore potpuno zasluženo sljedećih godinu dana stajati u vitrinama našeg kluba.

Finale Kupa odigrano je u sali Trim centra u Nikšiću. Takmičenje je otvorio predsjed-

nik opštine Nikšić i šahovski FIDE majstor, Veselin Grbović.

ŠK Elektroprivreda na takmičenju za Kup Crne Gore nastupio je u sljedećem sastavu: **Nenad Aleksić**, FIDE majstor, **Jovan Milović**, FIDE majstor, **Marko Krivokapić**, internacionalni majstor, **Dragan Kosić**, velemaistor, **Boro Miljanić**, internacionalni majstor, **Milan Vico**, majstorski kandidat, **Aleksandra Milović**, FIDE majstor i **Đordije Kontić**, internacionalni majstor.

Predsjednik kluba, Zoran Ostojić, jako je zadovoljan ostvarenim rezultatima, a istakao je koliko je značajna za klub podrška Elektroprivrede Crne Gore i Sindikalne organizacije zaposlenih (SOZ).

- Mnogo nam znači dobra saradnja sa EPCG, koja je iz godine u godinu sve bolja. Naravno, Šahovski klub „Elektroprivreda“ sigurno zaslužuje i veću podršku s obzirom na rezultate koje ostvarujemo. Takođe, SOZ je u značajnoj mjeri pomogao klub, prvenstveno oko troškova smještaja - naveo je Ostojić.

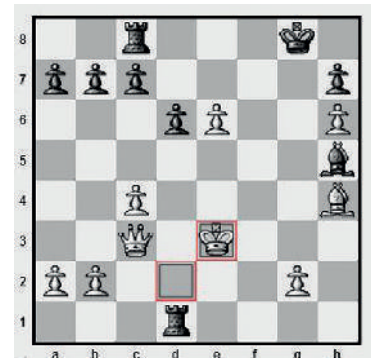
Na kraju, predstavljamo vam jednu od ključnih partija na takmičenju, u kojoj je naš kolega, velemaistor Dragan Kosić, u

četvrtfinalu, savladao najboljeg crnogorskog šahistu, Nikolu Đukića, velemaistora ŠK Budućnost.

Jovan Milović (FIDE majstor)/Marko Burić

Kosić, Dragan - Đukić, Nikola
Kup Crne Gore 2014

1. d4 Nf6 2. Nf3 g6 3. c4 Bg7 4. Nc3 O-O 5. e4 d6 6. Be2 e5 7. Be3 Ng4 8. Bg5 f6 9. Bh4 g5 10. Bg3 Nh6 11. h3 exd4 12. Nxd4 Nc6 13. h4 f5 14. hxg5 Bxd4 15. gxh6 fxe4 16. Nxe4 Bf5 17. Nc3 Qg5 18. Qd2 Qg6 19. Nd5 Be4 20. Bh5 Qe6 21. O-O-O Kh8 22. Rde1 Bxd5 23. Rxe6 Bxe6 24. Re1 Bf5 25. Re7 Rac8 26. Bh4 Be5 27. Rxe5 Nxe5 28. Qc3 Kg8 29. f4 Bg6 30. fxe5 Bxh5 31. e6 Rf1+ 32. Kd2 Rd1+ 33. Ke3 1-0

Osnovni problem sa svijetom je u tome što su budale previše samouvjerenе, a pametni stalno u dilemi.

Bertrad Ressel

Ogovaranje je jedna vrsta dima, prljavog dima iz prljavih lula: ne kazuje baš ništa, samo svjedoči o lošem ukusu pušača.

Džordž Eliot

Kada te izdaju, isto je kao da su ti ruke slomili. Oprostiti možeš, ali zagrliti – teško...

Lav Nikolajevič Tolstoj

Moj život je moja stvar!

Albert Schweitzer

Do kraja života upoznavaću ljude, a nikada ih upoznati neću; uvijek će me zbunjivati neobjašnjivošću svojih postupaka.

Meša Selimović

Uzalud je praštati onom ko ne zna ni da je pogriješio!

James Dean

tanja.nikcevic@epcg.com

NAŠ GOST

DRAGAN ADŽIĆ,
SELEKTOR ŽENSKE RUKOMETNE REPREZENTACIJE CRNE GORE I
TRENER BUDUĆNOSTI

Bez porodice ostvareni rezultati ne bi imali smisla

Marko Burić

Jedan od najboljih rukometnih trenera današnjice, „Mister ženski rukomet“, kako mu je nadimak, govorio u intervjuu za naš list o svojim počecima u rukometu, uspjesima u karijeri, zbog čega je ženski rukomet tako uspješan u Crnoj Gori, budućim planovima, ali i o tome kako je porodica najveći smisao u životu.

Sjećate li se kako je sve počelo, vaših prvih koraka u rukometu i kako ste se kasnije opredijelili baš za ženski rukomet?

Početak 80-tih godina rukomet je bio dominantan sport, imali smo profesore fizičkog koji su forsirali rukomet, pa sam zbog toga i zavolio taj sport. Takođe, iz sportske sam porodice, kod nas se samo gleda sport, tako da je sigurno i moj otac zaslužan što smo ja i brat voljeli sport i što smo počeli da se bavimo sportom. To je taj uticaj koji je bio dominantan. Sjećam se da smo sa školom „Vuk Karadžić“ bili najbolji u Republici, nakon čega je nas nekoliko Budućnost povukla. Poslije završene srednje škole upisao sam fakultet u Rijeci i igrao u jednoj ekipi, međutim, zaratilo se i nijesam završio ni studije, vratio sam se u Crnu Goru. Igrao sam malo u Podgorici, zatim u Pljevljima za Rudar, koji je igrao u Prvoj ligi. Poslije toga sam prešao u Makedoniju, povrijedio se i prestao da igram

1998. godine. Igrom slučaja, 1999. godine pratio sam neki ženski juniorski turnir, tada je bila tu Nataša Cigankova, koja je godinu prije pokrenula ženski rukomet u Crnoj Gori. Zamolila me da dođem i kako me tada zamolila tako sam se zarazio i evo i danas sam tu.

Imali ste sreće da od početka trenerske karijere radite u Budućnosti, ekipi koja je već 30 godina u vrhu evropskog rukometa. Koliki značaj ta činjenica ima za Vašu karijeru?

Radio sam jako naporno, učio od sjajnih trenera. Imao sam po sedam, osam treninga dnevno. Brzo sam napredovao, upijao informacije, a sve bi to bilo nemoguće da Budućnost nije brend i da već 30 godina nije u samom vrhu evropskog rukometa. Imao sam sreću da saradujem sa vrhunskim trenerima i igračima, od kojih sam mnogo naučio. Tako sam se osposobio da vodim klub i reprezentaciju i da to ne bude ispod nivoa drugih vrhunskih trenera.

Crna Gora je jedinstven primjer u svijetu, kada je u pitanju ženski rukomet. Sa tako malim fondom igračica uspjeli smo da osvojimo značajne medalje. Kako to objasniti?

Fenomen koji je vrlo teško objasniti. Sa tačke gledišta nekih stranih stručnjaka to je neobjašnjivo. Velika posvećenost i svje-

snost svih aktera da moramno prevazilaziti svebe, i predsjednika i moja i rukometašica. Mi nijesmo bolji od reprezentacije Norveške, nego smo samo prevazišli sebe i u tom momentu njih prevazišli na terenu. Oni su bolji još uvijek, i Francuska je bolja, sve su velesile bolje, ali mi uspjevamo u datom momentu da prevazidemo sebe i dođemo do vrhunskih rezultata. Jednostavno, vrhunski rad svih struktura donio nam je vrhunske rezultate. Od predsjednika kluba i predsjednika saveza, Predraga Boškovića, kojem je rukomet velika ljubav i daje veliku energiju, nakon toga dolazi vrhunski stručni štab, zatim vrhunske, posvećene rukometašice i na kraju do izražaja dođe i mentalitet. Ono što je uticalo na ostvarivanje svih uspjeha je to što smo bili zajedno sve vrijeme. Kako u reprezentaciji tako i u klubu. Kroz zajednički rad, sa nekima čak i deset godina, prošli smo kroz dosta stvari. Imali smo dosta negativnih uticaja medija i javnosti, ali kroz sve to smo prošli zajedno i izvukli prave pouke.

Zbog čega je ženski rukomet u Crnoj Gori znatno uspješniji od muškog?

U muškom rukometu nijedna mlađa selekcija se nije plasirala na neko veliko takmičenje i na taj način se ne može stvoriti dobar senior. U ženskom sa druge strane, imamo generaciju koja je bila treća na ju-

niroskom prvenstvu, zatim rukometašice 1990. godište bile su treće na svijetu. Taj njihov put sazrijevanja jednak je putu zrijevanja jedne Norvežanke ili Ruskinje i onda može da se parira sa njima, a ako je to sve preskočeno onda je nemoguće. Zato

naredne Olimpijske igre. Takođe, probaćemo sa ekipom Budućnosti da napravimo novo čudo, vraća se Katarina Bulatović, pa će opet značajan broj igračica biti zajedno i u klubu, što će sigurno uticati na rezultate.

Prvo porodica, pa onda vrhunski rezultati, trening i bilo šta drugo. Ovo vrijeme je jako složeno, potrebno je veliko odricanje roditelja, velika posvećenost. To može da nauči samo vrhunski sport, siguran sam da će moje rukometašice da budu odgovorne, znaće da cijene, da puno daju sebe. To su neke osobine koje se formiraju tokom sporta. Ipak, vrlo teško mogu biti i majke i vrhunski sportisti. Muškarci mogu nekako, ali žene vrlo teško. Međutim, imaju priliku da se i na tom polju ostvarene na kraju karijere, kao što je to uradila Bojana Popović. Majčinstvo se ne može porediti ni sa kakvim titulama, medaljama i uspjesima. Porodica upotpunjuje, zaokružuje čovjeka i nama sportistima daje smisao. Naša suština je ostvarivanje kao roditelja, jedino tada svi ostvareni rezultati dobijaju smisao.

nam je jako bitno da se svaka naša mlada selekcija plasira i da igra na velika takmičenja, nebitno na kojem će mjestu završiti. Presudan uticaj na ženski rukomet imao je kvalitetan rad, već od 98. godine i Nataše Cigankove. Sada je znatno bolja situacija, na primjer imamo pet ekipa u Nikšiću, to je nevjerovatan kvalitet i potencijal. Nama baza od oko 200 igračica na ovaj morfološki kvalitet i motoričke sposobnosti znači puno i garantuje da možemo biti u egalu sa velesilama.

Svi pruželjkuju da se ponovi scenario iz 2012. godine, kada smo nakon neuspjeha na Svjetskom prvenstvu 2011-e, osvojili srebro na Olimpijadi, zlato na Evropskom i Budućnost postala prvak Evrope. Došlo je do novog neuspjeha na Svjetskom prošle godine, možemo li očekivati bolje rezultate u narednom periodu?

Sigurno da očekujem izvlačenje određenih pouka sa prethodnog Svjetskog prvenstva. Prvi put smo to uspjeli, vjerujem da ćemo i sada uspjati. Neće biti ni malo lako, svako želi da nas pobijedi, jer smo prvaci Evrope. Vidjećemo kako ćemo se pripremiti. Moramo da budemo svjesni svih svojih nedostataka i mana, jer samo tako možemo da sve to prevaziđemo. Visok plasman na Evropskom prvenstvu garantuje nam mogućnost da se plasiramo na Olimpijske igre, tako da je to prvi cilj - plasman na

Sa suprugom Timeom imate dva sina, Davida i Teodora. Koliko vama kao vrhunskom treneru znači podrška porodice?

Od neprocjenjivog je značaja. Meni je porodica najvažnija, moja dva zlatna sina i supruga, to mora da bude važnije od svega ostalog. Poklopilo se baš kada sam formirao porodicu da ostvarimo veliki uspjeh i sa reprezentacijom i sa klubom, što je dokaz koliko znači kada je čovjek srećan i ima stabilnu porodicu, sve se to odrazi i na posao. Imam sreću što moja žena savršeno razumije moj posao i koliko meni rukomet znači. Ona je radila kao prevodilac Đuli Žugi, tako da smo zajedno bili u Budućnosti i upoznata je koliko čovjek mora da bude posvećen u ženskom rukometu i koliko to energije i vremena zahtjeva. Mislim da prosto ne bih mogao da funkcionišem sa nekom ženom koja nije prošla kroz sve to. To je spasilo moj brak, jedno ogromno razumijevanje, a i u dobrom je uticalo na ostvarenje dobrih rezultata.

Koliko je teško biti uspješan trener i dobar roditelj? Da li vrhunski sportisti mogu da se ostvare i na tom polju na pravi način?

Vrhunski rezultati u sportu nekih mojih kolega i posvećenost sportu uticala je na odvajanje od porodice, od svoje djece i tu su kod pojedinih nastali veliki problemi. Svjestan tog njihovog iskustva ja sam od prvog dana stavio u prvi plan porodicu.

Kakvi su Vaši planovi, da li ćemo Dragana Adžića gledati u budućnosti na klupi neke muške ekipe ili možda reprezentacije?

Najbliži sam tome da bih otvorio neku školu rukometa i radio sa najmlađima, jer je to nešto najljepše u ovom poslu. To me sigurno sleduje jednog dana, a izazovno bi bilo da probam i u muškom rukometu. Smatram da bi i u muškom rukometu, na ovaj način na koji radim, mogao da se napravi dobar rezultat. Ako sam uspio sa ženama, mislim da mogu biti uspješan i u muškom rukometu.

Na kraju, koji je recept da budemo uspješni, ne samo u sportu, već i u životu, poslu...?

Ono što mislim da je kod nas najveći problem, veći nego u drugim sredinama je to što nijesmo spremni da svaki dan radimo na sebi i da smo u tome istrajni, za razliku od drugih. Kao narod smo ponositi i precjenjujemo sebe svaki dan, a čim čovjek sebe malo precjeni onda se uljuljka. Svaki dan mora da se radi na sebi, da se nešto uči da se bude dosljedan, da se ne bavimo drugima, puno se bavimo drugima i to troši vrijeme, a nikakvi rezultati se ne mogu postići ako se bavimo drugima. Kada je čovjek posvećen bilo kojem poslu kojim se bavi i kada stalno radi na sebi rezultati moraju da dođu.

najveći izbor sportske opreme u Crnoj Gori

BRAVERA

SPORT VISION

Podgorica-UI.Slobode 87

-UI.Hercegovačka 39

-UI.Hercegovačka 42

-Delta City

Nikšić

-UI.Njegoševa 8

Bijelo Polje-UI.Slobode

Bijelo Polje-UI.Ž.Žižića

Bar -UI.V.Rolovića

Kotor -Trg od oružja

Berane -UI.M.Zečevića

PUTOPIŠNA REPORTAŽA

EGIPAT II

Putovanje zemljom faraona

PRATEĆI DEŠAVANJA U EGIPTU PUTEM TELEVIZIJE, ZAKLJUČIO SAM DA SAM IMAO SREĆU ŠTO SAM OVU ZEMlju POSJETIO PRIJE GODINU. TADA JE TO BILA MIRNA, ZA TURISTE POŽELJNA DESTINACIJA I SJEĆANJA SU VRLO ŽIVA, SJEĆAM SE SVAKOG DETALJA KAO DA JE JUČE BILO...

Tekst i foto: *Andrija Kasom*

LUXOR - NAJVEĆI SVJETSKI MUZEJ POD OTVORENIM NEBOM

Opredijelio sam se i za fakultativni izlet za Luxor (cijena izleta 60 eura), koji obuhvata obilazak istočne obale: posjeta hramovima u Karnaku i Luxoru, posjetu zapadnoj obali: obilazak Memnonovih kolosa, pogrebnog hrama kraljice Hatšepsut i grobnica u Dolini kraljeva. Ponovo rano ustajanje i odlazak za Luxor koji je od Hurgade udaljen 280 km.

Veliki dio puta, ponovo vodi kroz pustinju, a onda se pred nama ukazuje Crveno more, sa nevjerojatnom plavo-zeleonom bojom koja razbija monotoniju sivog pijeska. Uz put zapažamo nova mjesta koja su prava gradilišta a koja će u veoma kratkom vremenskom periodu postati neki novi turistički centri, koji će podjednako biti primamljivi inostranim

gostima. Dolazak u Luxor nakon tri i po sata vožnje, doveo nas je u predjele zelenih polja na kojima se vide ljudi koji na veoma primitivan način obrađuju zemlju, jer poljoprivreda je ono od čega se živi u ovom kraju. Nevjerovatne slike i novo pitanje »Da li su ove zelene površine moguće usred pustinje?!« Čovjek zaista sve može... Luxor, je grad u Gornjem (južnom) Egiptu i sjedište Guvernerata Luksor koji se pruža na površini od 416 km². Kao mjesto na kome se nalazio drevni egipatski grad Teba, Luksor se često naziva najvećim svjetskim muzejem pod otvorenim nebom, a ruševine kompleksa hramova

u Karnaku i Luksoru se nalaze unutar savremenog grada. Odmah nasuprot grada, preko rijeke Nil, nalaze se spomenici, hramovi i grobnice Nekropole, koji uključuju Dolinu Kraljeva i Dolinu Kraljica. Hiljade turista iz svih krajeva svijeta svake godine dolaze posjetiti te spomenike, a njihovo prisutstvo je ekonomski temelj savremenog grada. Zbog toga Luksor predstavlja omiljenu bazu za putovanja Gornjim Egiptom, te je omiljeno turističko odredište, sam po sebi, i kao početna i završna stanica krstarenja Nilom. Dan, sunčan, sa temperaturom za oko 6 stepeni većom od temperature u Hurghadi (Hurghada ima dnevnu temperaturu od 22 do 24 stepena u januaru), prošao je kao jedan tren. Jedan dan za ovaj grad je malo. Svi autobusi na svom mjestu, dolazak u Luxor se odvija u konvojima (naš konvoj je imao oko 80 autobusa i isto toliko malih kombi prevo-

znika) u pratnji policije. I sve funkcioniše besprekorno...

AVANTURAMA NIKAD KRAJA - SAFARI KROZ PUSTINJU - FATAMORGANA

Dani prolaze veoma brzo, bliži se povratak kući. Grabeći da doživimo bar još jednu avanturu za vrijeme boravka u Egiptu, odlučujemo se i za izlet »Safari« sa džipovima kroz pustinju i posjeti beduinskom selu (cijena 25 eura). Prvi popodnevni sati, konvoj od 6 džipova i pravac pustinja u dubini oko sto i više kilometara. Nevjerovatan doživljaj je kada vas džipom voze i brzinom od 100 km/h po pijesku, penjući se i spuštajući se brežuljcima od pijeska... Vožnja je još jedna avantura... Na polovini puta do beduinskog sela na velikom pješčanom prostranstvu stajemo - fatamorgana. Nevjerovatan prizor. U daljini vam se čini kao da se pred vama ukazuje nepregledna vodena površina u kojoj se reflektuju okolna pješčana brda i pokušavate to zabilježiti kamerom, foto-aparatom... Svi ostajemo bez riječi... Prizor koji se pamti... Fenomeni prirode zaista su čudni, jer dolaskom ispod tih samih brda vidimo da nigdje nema vode, sve je bila nevjerovatna prirodna varka... Put nastavljamo kroz uske klance pored kojih se izdižu visoka kameno-pješčana brda i nakon pola sata vožnje u jednoj klisuri pojavljuju se pred nama obrisi koliba, kamile, koze i po koje dijete koje se veselo igra...

POSJETA BEDUINSKOM SELU: TRI HILJADE GODINA ŽIVE PO ISTIM - SVOJIM PRAVILIMA

Pred nama je beduinsko selo. Zastajmo pored bunara vode, naginjući se nad njim i uvjeravamo se da zaista voda postoji...

Voda postoji, ali pitanje od čega ovi ljudi žive neprestano se mota po glavi... Nigdje travke, nigdje zelenila a ipak život postoji... Beduini (nomadski pastiri) žive većinom u zajednicama koje broje oko 40 ljudi. Stalno mijenjaju svoje mjesto boravka, nakon presušivanja izvora vode... Interesantno je saznanje, da kamila predosjeti nestanak vode, jer nekoliko dana prije presušivanja izvora »unervozni se« rekoše nam u priči. Kada se to desi, pakovanje i nastavljanje puta dalje do nekog novog izvora kojeg će kamile ponovo pronaći... I tako cijelog života (život im traje obično oko 40 do 50 godina). Svako beduinsko

selo ima svog glavešinu, koji donosi glavne odluke o čitavom plemenu, većinom je fakultetski obrazovan, i jedini ima dodir sa spoljašnjim svijetom, dok ostali članovi plemena nikada nijesu bili u dodir sa civilizacijom, žive životom kako se u ovim krajevima živjelo i prije 3000 godina. Glavešini je sve dozvoljeno, pa i to da spava sa svim ženama u selu. Po njihovom običaju nije im dozvoljeno miješanje sa ostalim plemenima pa se čak i žene među sobom... Nije rijedak slučaj da brat oženi svoju sestru, pa i pojava rađanja defektne djece nije rijedak slučaj, u što smo se na licu mjesta uvjerali... Nevjerovatna, ali istinita priča...

Šta da vam kažem, osim: »Putujte zemljom Faraona, steknite bogatstvo koje vam niko ne može uzeti«!

SAVJETI LJEKARA

DR DUŠANKA PEROVIĆ,
INFEKTOLOG - GASTROENTEROHEPATOLOG

Jetra strada od alkohola

SVAKODNEVNO KONZUMIRANJE ALKOHOLA DALEKO JE OPASNije OD POVREMENOG NAPIJANJA. OPASNA DNEVNA DOZA JE PREKO 80 GRAMA ZA MUŠKARCE, A 30 ZA ŽENE. STATISTIKA POKAZUJE DA VIŠE OD 50 ODSTO ALKOHOLIČARA SA STAŽOM DUŽIM OD 20 GODINA IMA CIROZU JETRE, KAŽE DR DUŠANKA PEROVIĆ, KOJA ZA NAŠ LIST GOVORI O NAJČEŠĆIM BOLESTIMA OVOG ORGANA

Biljana Mitrović

▶ Koji su simptomi i znaci bolesti jetre?

Kod većine oboljenja jetre simptoma na početku ima vrlo malo, netipični su, diskretni i nažalost "ne tjeraju" na posjetu ljekaru. To su najčešće slabiji apetit, mučnina, malaksalost, neugodnost ili tupi bol u stomaku, krvarenje iz nosa. Kada su simptomi više i jasno izraženi, kao što su žutilo kože i beonjača, tamna mokraća, gubitak na tjelesnoj težini, povraćanje krvi, otok stomaka u pitanju je uznapredovala i teška bolest jetre.

▶ Jedno od najčešćih oboljenja jetre je "masna" jetra. Je li takva dijagnoza prijetnja za ovaj, po stavu starih Grka "podmukli organ"?

Masna jetra je jedna od najčešćih bolesti jetre. Nastaje ulaskom masnih kapljica u ćelije jetre. Najčešće se javlja kod prekomjernog konzumiranja alkohola, uzimanja masne hrane i poremećaja metabolizma masti i šećera. U početku bolest nije opasna i ukoliko prestane dejstvo štetnog agensa, može se uspješno liječiti. Ali, ako se bolest ne liječi, vremenom može preći u cirozu jetre. Ciriza je ireverzibilna promjena koja nije izlječiva, ali se terapijom i dijetetskim režimom može držati pod kontrolom. U suprotnom, bolest dalje progredira i javljaju se sve komplikacije ciroze, kao što su voda u stomaku, povraćanje krvi, otkazivanje bubrega. Tada je prognoza loša.

▶ Šta najviše ugrožava jetru? Da li jetra

može da strada od upotrebe nekih lijekova?

Na jetru utiču vanjski i unutrašnji činioci. Od vanjskih su najznačajniji alkohol, neki virusi, određene toksične supstance, uključujući i lijekove i masna hrana. Najveći broj lijekova se metaboliše preko jetre i za vrijeme prolaska kroz jetru, pravi razna oštećenja. Ona najčešće nestaju po prestanku uzimanja lijekova, ali kod dugotrajne i česte upotrebe može doći do trajnih oštećenja. Što se tiče unutrašnjih činilaca, najznačajniji su antitijela koja napadaju ćelije jetre i izazivaju autoimune bolesti jetre, kao i urođeni poremećaji metabolizma, koji su uzrok metaboličkih bolesti jetre.

▶ U čemu se ogleda štetan učinak alkohola na zdravlje jetre i može li duža apstinencija od alkohola oporaviti jetreno tkivo?

Alkoholna bolest jetre je oštećenje jetre koje nastaje kao rezultat zloupotrebe alkohola. To je najčešća bolest jetre kod naših pacijenata, a slično je i u Evropi i SAD-u. Za nastanak bolesti najznačajniji su nasledni faktori, količina dnevnog unosa alkohola i dužina alkoholičarskog staža. Bolest se jednako može javiti kod uzimanja bilo koje vrste alkoholnih pica Časa rakije ili viskija od 30ml ima alkohola koliko i čaša vina od 100ml ili piva od 250ml, a to je 10gr. Svakodnevno konzumiranje alkohola daleko je opasnije od povremenog napijanja. Smatra se da je

opasna dnevna doza preko 80gr za muškarce a 30 gr za žene, koje su dva do četiri puta osjetljivije na dejstvo alkohola. Statistika kaže da preko 50 odsto alkoholičara sa stažom dužim od 20 godina ima cirozu jetre. Prvi stadijum ove bolesti je masna jetra, teži stadijumima su alkoholna upala jetre i ciroza jetre, koji se liječe teže i duže, ali se mogu držati pod kontrolom., ukoliko se promijene navike. U suprotnom nastaje najteži stadijum-dekompenzovana ciroza jetre čije komplikacije ugrožavaju život oboljelog. Kod alkoholičara je češći i karcinom jetre.

▶ Šta može da se "pročita" u standardnim analizama krvi, odnosno koja je najbolja metoda u dijagnostici bolesti jetre?

Za otkrivanje bolesti jetre potrebno je uraditi laboratorijske nalaze od kojih su najznačajniji ALT, AST, bilirubin i gGT i ultrazvuk stomaka. To su početne analize koje ukazuju na bolest jetre i na osnovi njih usmjerava se detaljna dijagnostika u određenom pravcu.

▶ Vaš savjet našim čitaocima. Kako sačuvati zdravlje jetre, što je bitan preduslov za zdravlje cijelog organizma?

Najbolji način je prevencija. Prestati sa zloupotrebom alkohola, izbjegavati masnu hranu, odbaciti cigarete. Treba misliti i na svoju tjelesnu težinu i biti fizički aktivan. Važno je povremeno uraditi laboratorijske i ultrazvučne kontrole jetre.

22. kolo nagradne igre za zaposlene „Budi u toku, budi u igri“

SOZ PET PUTA PO 100 EURA PODIJELJENO JOŠ 15 NAGRADA

Sindikalna organizacija zaposlenih EPCG (SOZ), i u ovom kolu, nagradila pet zaposlenih sa po 100 eura. Tradicionalno, Lovćen osiguranje AD obezbijedilo godišnje osiguranje kuće ili stana, lanac prodavnica sportske opreme „Bravera“, poklonio četiri vaučera u vrijednosti od po 50 eura za kupovinu u njihovim prodajnim objektima. Prva Slana soba u Crnoj Gori za učesnike nagradne igre poklonila pet puta po dva tretmana.

Dobitnici novčane nagrade SOZ-a:

1. Milovan Raičević (OJ Berane)
2. Miloško Kotlaja (TE „Pljevlja“)
3. Zoran Popović (HE „Perućica“)
4. Ružica Bakrač (Direkcija za nabavku)
5. Kristina Jovović (Direkcija za pravne poslove)

Nagrada Lovćen osiguranja A.D. Podgorica pripala je Ljubomiru Posuki (TE „Pljevlja“).

Vaučere „Bravere“ vrijedne po 50 eura dobili su:

1. Saša Šurbatović (ED Nikšić)
2. Svetlana Filipović (ED Ulcinj)
3. Milica Zečević (Direkcija za ljudske resurse)
4. Milena Popović (FC Distribucija)

Po dva tretmana u Slanoj sobi dobili su:

1. Milovan Bojić (HE „Perućica“)
2. Gorica Vujović (Direkcija)
3. Sonja Jaredić (OJ Snabdijevanje Nikšić)
4. Vladimir Kodžulović (ED Nikšić)
5. Neda Đuričković (Direkcija za opšte usluge)

CD „Montenegrin Instrumental Forces“ dobili su:

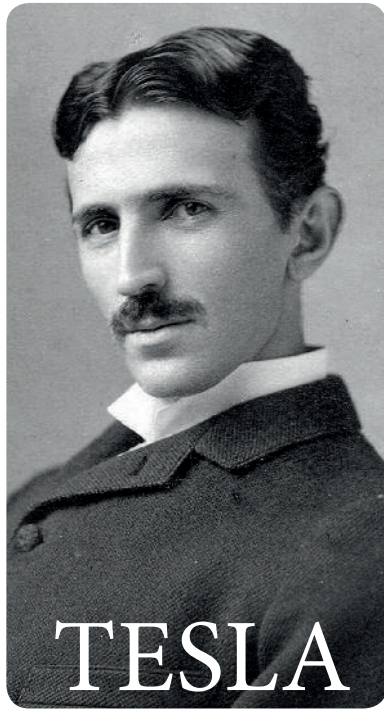
1. Veljko Vujović (Direkcija)
2. Danijela Parača (ED Cetinje)
3. Radmila Sekulić (ED Ulcinj)
4. Miomir Lečić (TE „Pljevlja“)
5. Lenka Debeljević (TE „Pljevlja“)

Dobitnicima čestitamo, ostalima više sreće u narednom kolu.

NAPOMENA: Poštovane kolege, obavještavamo Vas da ćemo u obzir uzimati samo kupone sa tačnim odgovorom na nagradno pitanje. Istovremeno, podsjećamo Vas da se, shodno pravilima, učesče u nagradnoj igri obezbjeđuje popunjavanjem isključivo jednog kupona. Svi oni koji budu slali dva ili više kupona, kao i kuponi sa netačnim ili bez odgovora biće unaprijed diskvalifikovani!

REDAKCIJA

NAGRADNO PITANJE U OVOM KOLU:
**KADA POČINJE POTPISIVANJE
PROTOKOLA U AKCIJI PODIJELIMO TERET II?**

Olivera Vulanović

Tesla se mogao prezivati i Draganić kako je ranije glasilo prezime ove porodice. Prijatelj i biograf, Džon O'Nil, zapisao je Teslino objašnjenje da su članovima jedne grane Draganića zbog širokih i isturenih gornjih zuba dali nadimak od kojeg potiče slavno prezime, kao i da porodica vodi porijeklo iz zapadnog dijela Srbije. Iz svojih redova dali su podjednak broj oficira i sveštenika.

Bilo, kako bilo, čovječanstvo je imalo sreću da u Smiljanu, u istočnom dijelu tadašnjeg Austrougarskog carstva, sa prvim udarcima ponoći, u noći između 9. i 10. jula 1856. godine na svijet dođe Nikolaj Tesla, kako je kršteno ime slavnog naučniku. Budući krotitelj munja stigao je te olujne noći, kad se sve prolamalo od kiše i grmljavine, dok su svijetleće strijele dramatično paralele nebo...

Škandinavka

Autor: Marko Burić	Bog podzemnog svijeta (grč.) Azot	Pokazna zamjenica	Ime gitariste Kleptona	Šolja sa ručkom (mn)	Vrsta ribe	Žitelji ostrva u Jadranu	Članica akademije nauka
Žensko ime		Tim	Mjesto u Srbiji				
	Akumulacija HE "Perućica"	Konop (pokr.) 27. slovo latinice					
Inicijali našeg glumca Dečevića	Zapremina u m ³ Dan Svetog Vasilija Ostrskog je i Dan HE						
Public Relations		Grad u Papua Novoj Gvineji	Prema "Anno Domini"		Inicijali glumca Delona Amper		
Ugovor o licenci programске podrške Rukometni golman Šterbik			Ozljede				
			Energija Američki književnik Edgar Alan		Imenica Prilog uz jelo (mn)		
Ujedinjeni Arapski Emirati			Fosfor Lična zamjenica		Snovi Pastirsko naselje		
5, 13. slovo latinice Kineska teniserka Na		Vrsta kafe Jezero u SAD				Čas Pribor slikara	
	Ista slova Prvo slovo abecede		Karika Pogodbeni veznik				
Imperator Nota solmizacije			Zvijezda u Orlu Robni magazin				
	Grad u Rusiji Veznik						
	Intezitet električne struje	Novac (lat.)					

Rješenje skandinavke iz PROŠLOG BROJA: S, I, L, HE Piva, I, Bedro, Gaj, Gava, Ave, Jeti, Štap, List, Ana, VN, BK, P, Anii, Orka, A, J, Liar, Ole, Esma, Mag, Stid, Lim, RTI, A.

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

Elektroprivreda Crne Gore AD NISIC

IME I PREZIME _____

POSLOVNA JEDINICA _____

BROJ TELEFONA _____

E MAIL _____

ODGOVOR _____

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

Elektroprivreda Crne Gore AD NISIC

IME I PREZIME _____

POSLOVNA JEDINICA _____

BROJ TELEFONA _____

E MAIL _____

ODGOVOR _____

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

23. KOLO NAGRADNE IGRE ZA ZAPOSLENE "BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

**SINDIKALNA ORGANIZACIJA ZAPOSLENIH
ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE - AD NIKŠIĆ**
I ovaj put obezbjeđuje za vas nagradnu igru

LOVČEN OSIGURANJE
Osigurava vašu kuću ili stan na
period od godinu dana

BRAVERA
Poklanja četiri vaučera od 50 eura, za kupovinu u njihovim prodavnicama sportske opreme

Firma "COOL-CARD" D. O. O. Podgorica poklanja pet VIP kartica koje omogućavaju popust za CNP (nekako onu reklamu zastupi kao malu fotku kao što je do sada SOZ i Lovćen)

NAGRADNO PITANJE ►

PRAVILA NAGRADNE IGRE:

Prilježivač nagradne igre "Budi u toku - budi u igri" je Direkcija za odnose sa javnošću EPCG. Svrha priređivanja je nagrađivanje zaposlenih, osim u Direkciji za odnose sa javnošću. Jedno lice ima pravo da popuni jedan kupon. Izvlačenje kupona organizuje Direkcija za odnose sa javnošću, a imena dobitnika biće objavljena u narednom broju lista EPCG. Za učešće u igri, potrebno je tačno odgovoriti na nagradno pitanje.

**KADA POČINJE POTPI-
SIVANJE PROTOKOLA
U AKCIJI PODIJELIMO
TERET II?**

